

Цей ресурс використовують не лише відеоблогери та журналісти, але й політики. Так, у 2007 р. Тоні Блер став першим світовим лідером, який почав активно і регулярно використовувати акаунт YouTube.

Основні обмеження до імпортування контенту є такі:

- порнографічні матеріали;
- сцени жорсткості (хоча, як демонструє досвід, цей фільтр некоректно працює, що зокрема підтверджує відео про знущання над кошеним в жовтні 2016 р. в Луцьку);
- погрози та образливі матеріали;
- натуралістичні дії патогенного характеру;
- матеріали, на які у вас немає авторських прав (у тому числі музичні файли);
- спам.

Поміркуйте. У чому принципова різниця між прослуховуванням радіо, переглядом телеканалів та подкастів у мережі Інтернет?

Для того, щоб максимально закріпити отримані знання, студентів пропонується вдома (до лабораторного заняття) **виконати такі завдання:**

1. Описати основні види подкастів за технічним оснащенням.
2. Ознайомитися із особливостями роботи на хостингу YouTube та зареєструватися на ньому, використовуючи Google-пошту.
3. Пояснити особливості монетизації онлайн-ресурсів. У чому популярність відеоблогерства?
4. Перегляньте матеріал за посиланням <https://lifehacker.ru/2015/01/16/10-videopodkastov/> та *поміркуйте* над тим, які із запропонованих ресурсів найбільш корисні для журналістів.

На занятті **виконайте завдання:**

1. Попередньо підготовлену презентацію на тему «Види світла» за допомогою онлайн-конверторів трансформувати до формату, який контактує з хостингом чи з файлообмінником.
2. Імпортувати та опублікувати відеопрезентацію на YouTube.
3. Презентувати персональну підбірку.

Прочитайте

1. Краснокутский А. Что такое подкаст и зачем он нужен? / А. Краснокутский. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.luksweb.ru/view_post.php?id=266.
2. Создание видео для YouTube: выбор формата и настроек. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.movavi.ru/support/how-to/youtube-video-format.html>.

Зверніть увагу *Мобільні соціальні медіа* – це медіа, що використовують з мобільних пристроїв, називають мобільними соціальними медіа. На відміну від медіа, що традиційно використовуються на комп'ютері, мобільні більш чутливі до часу і місця. Вони можуть бути чутливими:

– і до часу, і до місця – повідомлення чітко прив'язане до одного моменту і одного місця (наприклад, *Facebook Places, Foursquare*);

– тільки до місця – повідомлення, прив'язане до певного місця, а інші читають його пізніше (наприклад, *Yelp, Qype*);

– тільки до часу – повідомлення з інших соціальних медіа переносяться в мобільні задля негайності їх поширення (наприклад, повідомлення у *Twitter* або статуси в *Facebook*);

– ні до часу, ні до місця – користувачеві не важливий момент і місце перегляду його повідомлення (наприклад, відео на *YouTube* або статті *Вікіпедії*).

Пвизначення *Multimedia* – це лайвкастинг (*YouTube, Skype, Livestream, oovoо* тощо), відео (*YouTube, Vimeo, Openfilm* і ін.).

Лайв(ф)кастинг – постійна демонстрація/ трансляція через мережу Інтернет подій із особистого життя за допомогою різних технічних пристроїв.

☛ **запам'ятайте** Соціальна мережа «Вконтакте» додала відеокаталог, у якому «залиті» різноманітні відеоролики. Ці матеріали розподілені за кількома тематиками, зокрема: популярне відео, серіали, відеоблоги та ін.

Потрапити до цього нового підрозділу можна легко – треба перейти на стрінку «Мои Видеозаписи» (що у меню ліворуч). Першою відкриється відеокаталог, а щоб відкрити список своїх відео – достатньо перейти до однойменної вкладки вгорі.

Зазначимо, що відеокаталог постійно оновлюється, алгоритм пошуку необхідних матеріалів зручний, також є можливість залишати коментарі та ділитися враженнями від перегляду.

Каталог клінів – це архів нових і популярних матеріалів, створений він спеціально для абонентів інтернет-провайдера *SevStar*.

Для підготовки до питання № 7 *підготуйте* фрагмент відео (можна самостійно зняти чи використати вже зафіксований раніше епізод) та **виконайте завдання** на занятті: практично застосуйте технологію «заливання» відео в мережу Інтернет, здійснивши такий запропонований нижче алгоритм дій.

Більшість соціальних мереж та файлообмінників передбачають функції імпортування відео. Процес базується на двох принципових моментах:

- вимагає попередньої реєстрації;
- без реєстрації.

На стартовій сторінці необхідно обрати функцію «Додати», «Імпортувати», «Залити», після натискання – з'явиться діалогове вікно пошуку відповідного файлу.

Пзверніть увагу, що деякі зображення можуть не імпортуватися, зокрема формату *DVD*, оскільки мають дві супровідні папки звуку та відео.

Максимальний об'єм для імпортування кожен ресурс визначає самостійно (в середньому до 4 Гб.). Інколи граничний розмір визначається для кожного файлу окремо, в середньому він не повинен перевищувати 1 Гб.

Далі можете виставити закритий, повністю обмежений доступ за посиланням чи вільний доступ. Для пересилання відеофайлу достатньо передати електронною мережею посилання чи спеціальний код, який ресурс вам запропонує по завершенню процесу імпортування.

Для підготовки до питання № 8 студентам рекомендується опрацювати законодавчу базу України на предмет захисту авторських прав, зокрема:

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права»;
2. Закон України «Про інтелектуальну власність»;
3. Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм та баз даних»

та **виконайте завдання:** занотуйте основні положення щодо питання авторського права на медіа-фрагменти у сучасному медійному середовищі за електронним посиланням <http://iii.ua/uk/normativno-pravova-baza>, або <http://rada.gov.ua/>.

теоретичні відомості

На міжнародному рівні, а саме у договорах Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право та про виконання і фонограми, які набрали чинності у 2002 р., авторське право в мережі Інтернет визначається опосередковано. У Законі України від 11.07.2001 р. № 2627-III «Про авторське право і суміжні права» також міститься аналогічне положення, згідно з яким автор має право розповсюджувати свої твори таким способом, щоб публіка могла мати доступ до них у будь-якому місці та в будь-який час за власним вибором.

Дослідники О. Романюк та А. Фрейдліна зазначають: «Концепція, яка визнає існування лише немайнових прав автора в мережі та заснована швидше на етичних правилах поведінки в Інтернеті, ніж на законодавчій регламентації, отримала назву *копілефт*».

Вважається, що саме існування глобальної мережі ґрунтовно підірвало чи заклало «міну уповільненої дії» під авторське право і суміжні права». Разом із тим автори відзначають, що «Інша проблема, породжена появою Інтернету, полягає в тому, що користувачі мережі самі в будь-який час можуть стати учасниками комунікативного процесу, розміщуючи повідомлення на форумах, у групах новин, блогахтощо. Це призводить до того, що активізується діяльність певних осіб, які вже отримали умовну назву у копіпастерів (від *copy&paste* – «вирізати» і «вставити»), які з метою обговорення певних подій чи явищ суспільного життя копіюють матеріали з їх «рідного» місця в мережі і вставляють туди, де перебуває зацікавлена інтернет-спільнота».

Так для захисту авторських прав на аудіо і відео файли використовується впровадження в них прихованих об'єктів – «Цифрових водяних знаків» (ЦВЗ), що досягається шляхом непомітного для людського ока або вуха зміни файлу, – зазначає Н. Кошкіна.

Прочитайте

Кошкіна Н. В. Обзор спектральных методов внедрения цифровых водяных знаков в аудиосигналы / Н. В. Кошкіна // Проблемы управления и информатики. – 2010. – № 5. – С. 132–144.

Питання до самоконтролю до теми № 5

1. Що таке світло та у чому полягає його природа?
2. Які основні види студійного та польового освітлення вам відомі?
3. Яким чином здійснюється пошук відео у мережах та у чому полягає технологія «заливання» відео в інтернет?
4. Які сучасні сервіси для обміну відеоінформацією вам відомі?
5. Яким чином вирішуються проблеми із авторськими правами на відеофрагменти в Україні та світі?

РОЗДІЛ 2

ТЕХНІЧНІ ТА ТВОРЧІ АСПЕКТИ РОБОТИ ЖУРНАЛІСТА
В ПРОФЕСІЙНИХ РЕДАКЦІЯХ

Тема 1. Основні компоненти інформаційного сюжету

Лабораторне заняття № 11-12

План

1. Інформаційний сюжет та його складові.
2. Правила підготовки інформаційного сюжету.
3. Синхрон та правила запису.
4. Стенд-ап. Види стенд-апів. Особливості підготовки журналістом вдалого стенд-апу.
5. Технологія запису стенд-апу з завершеною драматургією. Перегляд вітчизняного архіву стенд-апів. Аналіз позитивних моментів, розгляд недоліків та шляхів їх уникнення.
6. Розробка запитань і тактики спілкування з майбутніми героями телевізійного матеріалу.
7. Спілкування з респондентами через електронну пошту, соціальні мережі.

Для підготовки до питання № 1 ознайомтеся та виконайте наступне:

Визначення *Інформаційний сюжет* – окремий авторський матеріал, створений репортером для інформаційного випуску, тривалістю не менше ніж одна хвилина, протягом якого необхідно змодельовати повідомлення про подію за допомогою зйомки й монтажу або обробки відеоматеріалу, – зазначає К. Гаврилов.

Український дослідник І. Мащенко дає таке тлумачення цьому поняттю: «короткий інформаційний екранний твір. Від повідомлення відрізняється наявністю елементів драматургії, що дозволяє глибше розкрити суспільне значення конкретної події чи явища».

У більшості, телевізійна журналістика асоціюється з оперативністю та симультанною природою подачі інформації (паралельність відео та аудіоряду).

➔ **запам'ятайте** У зв'язку з цим, формується низка правил щодо підготовки найпростішого жанру новинного випуску, що має аналог з газетною заміткою, а саме телевізійний *сюжет* (повідомлення):

- невеликий хронометраж (максимально може досягати до 90 сек.);
- відповідає на ключові питання, але не дає прогнозів;
- обов'язково складається з відеоряду, аудіоряду, синхрону, інколи інтершуму й люфту (**Зверніть увагу** стенд-апу – у репортажі);
- короткі динамічні плани (до 4-х сек.);

– варіативні панорамування для передання атмосфери локації зйомки.

Поміркуйте. Скільки інформаційних сюжетів, на вашу думку, найоптимальніше поєднувати протягом 30-ти хвилинного випуску новин?

Зверніть увагу і запам'ятайте, що сюжет передбачає історію, розповідь. Один сюжет – це 1 подія, 1 інформаційний привід, 1 історія, 1 емоція, 1 відповідь на запитання: *Для чого знімати?*

Ця формула не тільки скеровує репортера чи журналіста в певне професійне русло (допомагає створити інформаційний образ), а й робить сюжет цікавим і зрозумілим (незаплутаним) для глядача, викликає відповідну й просту емоцію.

Визначення Основні складники сюжету:

1. *Відеоряд* – це набір різноманітних за крупністю та локаціями кадрів, що поєднуються між собою на монтажі та сприяють візуалізації.

2. *Аудіоряд* – озвучений закадровий текст, додатковий музичний супровід, додаткове переозвучування синхрону іноземною мовою.

3. *Люфт* (лайф) – невеликий за хронометражем фрагмент дійсності (до 20–30 сек.), зафіксований з відео та аудіосупровідом та використовується для передавання «ефекту присутності».

4. *Синхрон* – фрагмент з інтерв'ю з гостем, експертом, учасником. Немає перевищувати 20 секунд, але при цьому бути закінченою фразою; категорично забороняється «виривати слова із контексту». Не рекомендується робити «клеюку» – поєднання через білий ефект перетворення двох майже однакових за крупністю кадрів синхрону.

5. *Стенда-ап* – поява журналіста на місці подій. У прямому ефірі – «флай» (за К. Гавриловим)

6. *Графічні елементи* – схеми, графіки, діаграми, підложки та титри.

Про ці компоненти інформаційного сюжету докладніше:

Теоретичні відомості *Закадровий текст та інтершум* є компонентами аудіоряду.

Закадровий текст – текст до сюжету, який виголошується за кадром. І. Мащенко називає його знеособленим (на відміну від закадрового коментаря, що має авторський характер подачі матеріалу) матеріалом про офіційні події; озвучують здебільшого від 3 особи, нерідко з прямим посиланням на офіційне джерело інформації. Текст для закадрового озвучування має бути написаний доступною, зрозумілою, простою і точною мовою, а стиль – лаконічним, зорієнтованим на розмовний варіант літературної мови з нейтральною лексикою.

Інтершум – це звуки (шуми), які присутні (є) на знімальному майданчику, павільйоні, які виступають як природні виражальні засоби і записуються під час відеозйомки на мікрофон-«гармату» (рос. «пушку»). Це головні компоненти, «цеглинки» сюжету. Запам'ятайте, що кожна із них має бути співвідносна: коротко – довго, більше – менше. Як і в будинку – все має бути збалансованим.

Відеоряд – вся сукупність відзнятих на камеру кадрів і розташованих у певній послідовності після обробки відеоматеріалу для демонстрації у сюжеті.

▮**Зверніть увагу.** До нього зараховується й те, що не увійшло до сюжету, а було відзнято.! *Стенд-ап* не вважається відеорядом, а є окремим компонентом.

▮ **повторіть** *Лайв* – це невеликий фрагмент відеоряду, який видається в ефір з натуральним звуком, записаним на відеокамеру. Це поняття прийшло із термінології кіновиробництва. «Живий звук в кадрі» – від англ. *live* «наживо».

Для підготовки до питання № 2 необхідно знати таке:

▮ **поняття** *Синхрон* – це важливий компонент більшості сюжетів та репортажів – звуковий фрагмент, записаний на місці зйомок: коротке інтерв'ю кого-небудь (наприклад, очевидця або експерта); зафіксована на певний носій пряма мова людини. Звуковий фрагмент вибирається до того, як написаний текст, оскільки для того, щоб синхрон природно «лягав» в репортерську розповідь, йому повинен передувати закадровий текст, що за змістом «підведе» до прямого висловлювання у короткому «інтерв'ю».

▮**Зверніть увагу** Назва «синхрон» утворилася від часів запису на плівку окремо відео та звуку, які у подальшій синхронізувалися (поєднувалися на одну доріжку).

Синхрон у телевізійному матеріалі необхідний для візуального «пояснення» події, емоційного з'ясування ставлення учасника до неї, реальної оцінки події. Просто синхрон (як сухий факт) не важливий, необхідно передати ставлення учасника до події, його думку з цього приводу.

↪**запам'ятайте** Синхрон не «визнає звань, рангів, посад». Залучаючи синхрон в сюжеті – ви говорите словами учасника, свідка чи експерта.

Сюжет без синхронів – неповноцінний, а *кращий* синхрон – вибраний з двох однакових, *правильний* – короткий, яскравий і влучний, а *справжній* – одна емоція (щодо висвітлюваної теми).

Основні правила підготовки й запису синхронів для журналіста: завжди досягайте своєї мети й отримайте відповідь на свої запитання від респондента. Ви повинні «знати» їх, адже правильне поставлене запитання є те, на яке ви можете передбачити зміст відповіді. Не запитуйте про те, про що можна сказати за кадром, а запитуйте про те, про що краще сказати комусь в кадрі.

Для полегшення роботи при зйомці синхронів використовуйте традиційні запитання: *Хто/ що?*, *Де/ коли?*, *Чому?*, *Яким чином/ у який спосіб?*

Не треба запитувати у респондентів про цифри, не ставте додаткових/ закритих запитань чи запитань, що передбачають однозначну

відповідь: «Так», «Ні» чи «Не знаю». Якщо це публічна особа – ніяких приватних запитань. Не починайте запитання зі «Скажіть», не завершуйте міні-інтерв'ю з фрази: «І на останок».

Будьте максимально коректними та ввічливі (прямо чи безпосередньо не ображайте, навіть якщо у синхроні відмовили). Ні в якому разі не намагайтеся фліртувати/ загравати, жартувати/ демонструвати свою дотепність та освіченість людині, у якої берете коментар.

Формулюйте запитання максимально просто, *хороший* синхрон – три речення, а *гарне* запитання – три слова. Чим чіткіше запитання, тим правильніший синхрон. Аби отримати необхідне, треба запитувати лише про подію, цікавитися тільки найголовнішим, ставити запитання аби учасник поділився враженнями від події, знати добре тему – не плутати (наприклад, чиєсь прізвище, посаду).

Навчіться слідкувати за часом («фіксувати» його), коли записуєте синхрон (треба 10 сек.), зекономити час для їх підготовки допоможе чітко визначення ключове слово.

Зверніть увагу Синхрони добре фіксувати на камеру, коли людина не очікує такого запитання й не помічає (або робить такий вигляд), що його знімають.

Утримувати глядача «думкою з вулиці» ви зможете 3–5 сек. Більш компетентного учасника слухатимуть з екрану максимум 8–12 сек. Представникам влади «дозволено» говорити до 45 сек.

Іноколи синхрони дуже яскраві, доречні й хочеться використати всі у сюжеті, проте цього робити не варто. Необхідно «обрізати» (без викривлення змісту) відеофрагмент так, аби сказане учасником події мало одну завершену думку, складалося із кількох речень і демонструвало ставлення учасника до події чи його особисту оцінку події, факту чи явища.

Крім того, що є питання як брати синхрони, виникає проблема скільки їх використовувати у сюжеті?

→ **запам'ятайте:** у сюжеті до 2 хв. їх має бути не більше *чотирьох*. В одному матеріалі – не може бути більше *трьох* синхронів однієї особи. У сюжетах менше 2 хв. – до *двох* синхронів героя, та *два* – для свідків події, але всі вони мають бути «розбиті» закадровим текстом (тобто кожному синхрону має передувати закадрова «підводка» журналіста).

Середній хронометраж синхрону – 8–15 сек.

Основні правила запису синхронів для оператора є такі:

1. Відеокамеру треба розмістити за або над плечем журналіста. Інакше у кадрі буде «мертвий простір» (коли камера поставлена збоку від респондента та журналіста і умовно утворює трикутник), а на екрані глядач побачить лише профіль учасників інтерв'ю.

2. Необхідно попередити людину, у якої береться інтерв'ю, щоб вона намагалася дивитися на журналіста, а не в об'єктив камери.

3. Інтерв'юйованого варто попросити стати так, аби була «глибина простору» (тобто відстань перед і за ним була максимально чіткою). Тобто необхідно виставити відповідне чисельне значення діафрагми камери для потрібної площини фокусування та потрібну фокусну відстань об'єктиву.

4. Доречно зафіксувати кілька планів для «перебивок» (скажімо: журналіст ставить запитання або крупний план рук, очей, елементів одягу чи предметів (тека, записник, портфель) респондента).

5. Для запису якісного звуку синхрону треба мати при собі окремий мікрофон (радіо, або з'єднаний із камерою дротом), мікрофон на камері вам не допоможе записати якісний звук.

6. Синхрони фіксуються на камеру середнім або крупним планом. Часом (під час неконтрольованих ситуаціях) краще використати «зум» («від'їзд»/ «наїзд») під час зйомки синхрону, аби при монтажі уникнути «стрибків» зображення на екрані телевізора.

Прочитайте та зробіть нотатки із таких джерел зі списку основної літератури: № 2, 9, з переліку додаткової літератури: № 1, 2, серед інформаційних ресурсів: № 6, 7 та 10.

Виконайте завдання на занятті сформулюйте запитання й поставте його своїм колегам. Інформаційний привід – на вибір викладача чи власне студентів.

Для підготовки до питання № 3 та № 4 необхідно знати таке:

Визначення *Стенд-ап* (англ. *standup* – стійка) – вербальний репортерський прийом, при якому журналіст працює безпосередньо в кадрі, часто – на місці події.

запам'ятайте Існують різні способи запису стенд-апу.

Журналіст може просто стояти на якомусь тлі (на фоні певної події), і необхідно слідкувати, щоб задній план мав як можливо велику перспективу (журналіст ні в якому разі не повинен прямо стояти перед суцільною стіною чи пласким об'єктом). Якщо є можливість, то стенд-ап необхідно знімати в гущині подій. У деяких службах телевізійних новин взагалі неприйнятні стенд-апи з нерухомим кореспондентом.

Інший спосіб створення стенд-апу ґрунтується на русі телерепортера. У такому випадку журналіст одночасно говорить і йде (або біжить). Але стенд-ап не повинен «вибиватися» із загальної картини сюжету за кольоровістю, часом доби, обстановці і місцем, тому його фіксують паралельно зі зйомкою власне події.

Далеко не кожна подія настільки видовищна, що дозволяє записати візуально змістовний стенд-ап. У таких випадках цей вербальний репортерський прийом може виконувати функцію композиційного елемента, за допомогою якого в репортажі відбувається перехід від однієї відеоінформації до іншої (його називають *стенд-ап – місток*).

Виконайте завдання вдома: перегляньте відеоматеріали у мережі Інтернет чи сайти провідних телеканалів та знайдіть 4–5 прикладів

Зверніть увагу Традиційно на телебаченні (у класичному варіанті) репортерський стенд-ап записується:

- на адресному плані (приміщення, будівля);
- на фоні людей чи самої події;
- на фоні вулиці з перехожими, що ніяк не пов'язане з тематикою матеріалу (традиційно для російської тележурналістики);
- на фоні об'єктів, які тематично пов'язані з основною подією, але до її локації немає змоги дістатися, або на тлі екрану з кадрами про подію (стенд-апи журналістів каналу СТБ про вибори в США та інавгурацію Д. Трампа, про стихійні лиха, падіння літака тощо).

Зверніть увагу Професійне зростання, кар'єра журналіста базується також і вмінні вчитися на чужих помилках, зокрема під час запису стенд-апів або роботи в прямому ефірі. За допомогою хостингу YouTube можна знайти численні відеофрагменти, які ілюструють такого плану «огріхи» (чи невдалі дублі) мас-медійників.

Зверніть увагу питання № 6 «Розробка запитань і тактики спілкування з майбутніми героями телевізійного матеріалу» виноситься повністю на самостійне опрацювання.

Для цього **Прочитайте** та занотуйте основні положення зі списку основної літератури: № 1, 5, 11, зі списку додаткової № 7, 11, 12 та 14.

Для підготовки до питання № 7 ознайомтеся із таким:

Одним із робочих інструментів, який найчастіше використовується в мас-медійній діяльності, є соціальні мережі. Саме завдяки їм журналістам вдається швидше встановити контакти, домовитися про зустріч, розповсюдити інформацію, створити загальну подію та повідомити про неї інших, прослідкувати новини в стрічці подій друзів та підписників.

Поміркуйте: Які можливості (чи переваги) у роботі мас-медійника відкривають соціальні мережі? Та візьміть участь в обговоренні на занятті.

теоретичні відомості

На сьогодні в світі функціонує понад 10 соціальних мереж. На думку фахівців, в Україні найбільшим попитом користуються «ВКонтакте», «Фейсбук», «Однокласники», «Twitter». Кожен із них має свої переваги та недоліки під час звичайного та професійного спілкування. Крім того потребує фактчекінгу – перевірки за допомогою інших ресурсів, пошуку першоджерела та законів логіки правди й раціональності у представленій інформації. Поруч із позитивними моментами налагодження комунікації є і низка загроз, а саме:

- близько 50% всіх користувачів соціальних мереж витрачає на спілкування в них від 1 до 5 год. на тиждень;
- у 8 із 10 дітей старше 12 років є власна сторінка в мережі. Середній вік, в якому «західна» дитина створює собі акаунт, становить 10 років;

Зверніть увагу – це цікаво: 42% користувачів Facebook бояться, що з їх акаунтом може трапитися щось погане. Цю фобію західні психологи

2. Які основні види стенд-апу ви можете назвати та коли вони мають місце у діяльності журналіста?

3. Чи є ризики під час запису стенд-апу? Яких типових помилок припускаються журналісти під час роботи над цією формою екранної комунікації?

4. Що таке синхрон та яким чином він адаптується в інформаційний матеріал?

5. Перерахуйте основні принципи спілкування з героями через електронну пошту, соціальні мережі.

Тема 2. Основи підготовки телевізійного сценарію. Робота з графічними об'єктами

Лабораторне заняття № 13-14

План

1. Синхронність екранного мовлення.
2. Телевізійний сценарій та принципи його написання. Види телевізійного сценарію, сценарної заявки.
3. Таблична форма підготовки телевізійного сценарію: відеозображення, аудіоряд, примітки.
4. Правила оформлення синхрону та стенд-апу у монтажному листі.
5. Використання графічних об'єктів у сценарії.
6. Правила опису локації, особливостей відеоряду та тексту для закадрового озвучування у журналістському матеріалі.
7. Презентація авторських сценаріїв.

Для підготовки до запитання № 1 зважте на таке:

Теоретичні відомості Візуальна природа телебачення, згідно з теорією телебачення, наочно демонструє те, що зображення на екрані обов'язково домінує, певним чином підпорядковуючи аудіальні складові телеповідомлення. В. Гоян, погоджуючись із думкою інших науковців, зазначає, що: «наявність екранного свідчить про те, що основою телевізійної передачі є звукозоровий образ, який впливає на свідомість і через зір, і через слух. Слід пам'ятати, що, згідно з фізіологічними та психологічними факторами, зір – шлях, яким інформація легко і чітко, з меншими втратами досягає свідомості».

Для комплексного опрацювання питання **Виконайте завдання** й опрацюйте статтю Гоян В. Екранність телевізійної мови як приклад пропорційної взаємодії візуально-вербальних образів телекомунікації (за посиланням: <http://journalib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=2148>).

Запам'ятайте Співвідношення звуку і візуального ряду під час монтажу базується на використанні таких принципових моментів, як от:

- гучність (вимірюється в децибелах, у програмах нелінійного монтажу керується функцією audio gain);
- музична доля (висока та низька);
- завершеність музичної чи звукової фрази;
- інтонаційна цілісність (відсутність «склеюк»).

Наприклад, ви готуєте матеріал про особливості роботи фонтану. Коли вода підіймається високо в повітря, логічно виставити сильну та гучну музичну фразу; завершення дії має збігатися із затуханням музичного супроводу. Інколи під час монтажу аудіофайл вимагає роботи з окремими інструментами поділу на фрагменти.

Для підготовки до запитання № 2 зважте на таке:

Написання сценарію – один з етапів творчого процесу (довиробничого) в роботі над телевізійною передачею. Це підсумок складних, напружених пошуків автора, де головними є вивчення дійсності та уявне втілення її в телевізійний продукт.

¶**визначення Сценарій** – це творча обробка вивченого журналістом життєвого матеріалу за допомогою драматургічних, пластичних, монтажних і словесних засобів виразності.

У телевізійній журналістиці виділяють *літературний* (авторський) і *режисерський* (або *телевізійний*) сценарії. Вони обидва містять у собі ті самі компоненти (з різними описами і графічним оформленням): відеоряд з класифікацією планів і описом змісту кадрів і звукоряд (аудіоряд) з текстом журналістського твору і синхронами (репліками дійових осіб у літературному сценарії).

Літературний сценарій – повноцінний художній твір, у якому зазначаються усі зорові й звукові епізоди із діалогами осіб/ акторів.

Режисерський сценарій – екранна інтерпретація літературного сценарію режисером-постановником (із пронумерованими сценами та повністю підготовленими до зйомки мізансценами; у ньому зазначаються й технічні примітки).

Наразі *телевізійний сценарій* реалізовується у *режисерському* (є дещо спрощеним його видом), тобто – це художній виклад майбутнього екранного твору у словесній формі, який розробляється спільно з оператором, художником, редактором, ведучим тощо.

¶**зверніть увагу** Важливе значення під час розробки/ створення сценарію має те, наскільки автор роботи здатен уявити собі майбутній телематеріал та записати його в максимально зрозумілій формі. Для цього необхідне пластичне мислення, вміння «розкласти» дію на відеокомпоненти, уявити себе на місці глядача, визначити, яка жанр/ форма подачі інформації буде для нього найбільш впливовою.

Сценарист має володіти технікою поєднання звуку та зображення для відтворення екранної дії, поєднувати зображально-виражальні засоби й звуко-зорові екранні образи, а також має розумітися на принципах застосування технічних засобів і особливостей зйомки, комп'ютерних

програм для створення різного роду ефектів, використання графічного матеріалу чи інших мультимедійних компонентів.

Часом у режисерському трактуванні сценарію (як системи виробничо-творчих рішень: кількість об'єктів, розкадрування, розбиття на плани, звуко-музичний компонент і т.п.) присутні й техніко-економічні складники, що визначають організацію чи фінансування робіт (обладнання, костюми, масовка реквізити/ бутафорія та ін.).

→ **запам'ятайте** Будь-який літературний сценарій фільму, незалежно від його жанру, можна умовно поділяється на такі частини:

- *експозицію* (знайомство з героєм, місцем і часом),
- *зав'язку* (подія із драматичною ситуацією; конфлікт чи ускладнення ситуації),
- *розвиток дії* (герой долає труднощі, що виникли у зав'язці),
- *кульмінацію*,
- *розв'язку та фінал* (події нового плану чи «happy ending»).

Довгий час оформлення такого сценарію мала жорсткі вимоги, порушення яких передбачала відмову продакшн-студій навіть в ознайомленні. Наприклад, шрифт виключно Courier New, кегль – 12, вирівнювання тільки по лівому боці, краю, поля сторінки такі: верхнє – 2,5 см, нижнє – 1,25 см, ліве – 3,75 см, праве – 2,5 см і т. д.

▮ **Зверніть увагу**, що жирний шрифт, шрифт курсивом та шрифт із підкресленням *ніколи* не використовуються.

▮ **визначення** *Заявка* – це сформований задум, короткий виклад авторської ідеї екранного твору, його фабули, драматургічної побудови, характеристики головних героїв, системи художніх прийомів, а також жанр і хронометраж.

У *заявці* зазначається: назва проекту; жанр матеріалу; лог-лайн; головні герої; короткий зміст; цільова аудиторія; приблизний хронометраж; для циклу чи серіалу – кількість випусків.

▮ **Зверніть увагу** Кожен автор пише по-своєму. Важливим є те, аби ключові елементи були в заявці відображені.

Це насамперед: назва, логлайн, короткий виклад змісту та локацій, часом – цільова аудиторія.

▮ **визначення** *Логлайн* – це дуже стислий/ текстовий опис, буквально одне – три речення/ пропозиції, які передають суть історії та спонукають продюсера, режисера або редактора прочитати сценарій.

Для підготовки до питань № 3 та № 4 студенту необхідно знайти, почитати та порівняти різні види оформлення сценаріїв. Водночас необхідно ще раз уважно прочитати теоретичний матеріал, який вивчався щодо структурних компонентів інформаційного сюжету та уважно розглянути запропоновану нижче дещо уніфіковану,

ТАБЛИЧНУ схему сценарію.

СЦЕНАРІЙ

(жанр матеріалу) «**Назва**»Авторська група: *ім'я та прізвище***або:**Журналіст: : *ім'я та прізвище*Оператор: : *ім'я та прізвище*Монтаж: : *ім'я та прізвище*

Дата виходу в ефір:

Загальний хронометраж:

№ кадру	Хронометраж	Відеоряд	Аудіоряд	Примітки
1.	Вказати початок та завершення кожного кадру (незалежно від його хронометражу, наприклад: 1,5 сек, що використовується для «перебивки», або 00:01-00.04)	Необхідно зазначити: 1. Крупність планів: загальний середній, крупний, макроплан і т.д. 2. Хто/Що є (чи має бути в кадрі). 3. Місце зйомки (локація) А також, за потребою, наявність панорам , різновиди панорамування; ракурси зйомки.	Закадровий текст Звуковий супровід Інтершум	Вказуються титри: Ім'я, прізвище посада Використана музика Інфографіка Специфічні прийоми монтажу та зйомки Додаткове оснащення, відеотехніка, освітлювальні прилади, які будуть/ були необхідні для підготовки й виготовлення телевізійного матеріалу
	Синхрон:(зазначити повністю / початкове речення та остання фраза)			
	Якщо це репортаж: Стенд-ап: текст..... (зазначити повністю) (а також ім'я, прізвище, посада та назву ЗМІ)			

Зверніть увагу на графічне оформлення синхрону й стенд-апу у сценарії, не забувайте про правильне місцезрештування цих компонентів у вашому телевізійному матеріалі.

Щодо підготовки до питання № 5, то використання (вірніше опис) графічних об'єктів у сценарії є мінімізованим. Докладніше над цим працює

власне дизайнер компанії. У табличному варіанті сценарію автор матеріалу лише зазначає про наявність цих елементів візуалізації: діаграма, графік, таблиця, фото/ портрет, карта тощо). Візуалізація не лише унаочнює зміст матеріалу, вона подає контент мовою графічних символів.

➔ **запам'ятайте** Словосполучення «інформаційна графіка» або «інфографіка» утвердилося як жанр зображальної журналістики у 80-х рр. ХХ ст. Власне на телебаченні використовувати інфографіку почали на поч. 2000 р.

Інфографіка (або інформаційна графіка) необхідна для візуального роз'яснення та швидкого сприймання глядачем складної інформації з екрану телевізора. В. Тулупов зазначає, що «Інфографіка – це різноманітні карти, таблиці, діаграми (лінійні, стовпчикові, стрічкові, кругові, фігурні), схеми, креслення, картограми, картосхеми...».

На сьогодні доведено, що «у більшості людей переважає візуальна пам'ять» (О. Гресько), тобто зорова система людини краще сприймає інформацію.

Докладніше про інфографіку можна прочитати у статті М. Якименко «Поняття “інфографіки” в сучасному науковому медіадискурсі» за посиланням – <http://www.journ.univ.kiev.ua/ndumk/index.php/typolohiia-zmi/86-ponyattya-infografiki-v-suchasnomu-naukovomu-mediadiskursi>.

➔ **поняття** *Карти* є традиційне природним способом представлення географічних даних. Вони можуть бути відображені як шляхом лінійного позначення, так і через колір, фон тощо.

Елементи карт можуть бути створені за допомогою комп'ютерних програм для редагування ілюстрацій (наприклад: Adobe Illustrator, Inkscape та ін.)

Таблиця – це перелік зведених статистичних даних (їх дослідження чи аналіз) або інших відомостей, розташованих у певному порядку за рядками та стовпцями.

Діаграма – графічне зображення у вигляді малюнку чи креслення, що наочно у вигляді певних геометричних фігур показує співвідношення між різними величинами, які порівнюються. Різновиди: лінійна, стовпчикова, секторна, квадратна та ін. діаграми.

Одними з найвідоміших видів візуалізації діаграм є *графіки* та *гістограми*.

Графік – це зображення, що дозволяє яскраво показати зіставлення/ порівняння певних статистичних даних чи результатів, показників спостереження або суть досліджуваного явища. Є такі різновиди: контрольний графік, коробковий,

Гістограма – це спосіб графічного представлення табличних даних. Як це діаграма у вигляді прямокутників без розривів між ними.

Медійники чітко розуміють, що карти, схеми та інші графічні компоненти програми стають дієвим способом у подані складних тем. На думку В. Шевченко, «Картографія як засіб комунікації володіє

універсальною символічною мовою, зрозумілою будь-кому. Вона передає просторові співвідношення між явищами на пласкій поверхні за допомогою символів, які однаково сприймаються будь-якою людиною, оскільки кожен символ відповідає явищу або функції. Натомість інфографіка подає новини та факти графічно загальнодоступним способом і має покращувати сприйняття та розуміння інформації, а також полегшувати її пригадування».

На телебаченні традиційно до графічних об'єктів також відносять титри, логотип, плашки та ін. Цей візуальний контент (до якого також належать графічні характеристики шрифту, символи, піктограми, декоративні елементи) – складає «обличчя каналу/ програми». Водночас зауважимо, що візуалізація може бути застосована до будь-якої інформації, навіть неіснуючої, вона може не пов'язаною із контекстом. Натомість інфографіка «залежить» від контексту і використовується для чітко визначеного набору даних чи показників.

Питання до самоконтролю до теми № 2

1. Поясніть, у чому полягає синхронність екранного мовлення.
2. З яких компонентів складається професійний телевізійний сценарій? Коли створення сценарію є необхідним у роботі журналіста?
3. Які основні правила оформлення синхрону та стенд-апу вам відомі?
4. Які позиції в телевізійному сценарії прописуються у графі «Примітки»?
5. Яким чином «прописувати» титри та інфографічні елементи у телевізійному сценарії?

Тема 3. Відеозображення і комп'ютер. Основні програми монтажу відеоматеріалу

Лабораторне заняття № 15-16

План

1. Візуальна природа телебачення.
2. Види монтажу: лінійний та нелінійний.
3. Цифрування відео та обробка програмою нелінійного монтажу (Adobe Premiere Pro).
4. Музично-візуальне оформлення телепродукту, вимоги до нього. Співвідношення звуку і візуального ряду під час монтажу.
5. Імпорт необхідних відео і аудіофайлів в проект Adobe Premiere Pro. Самостійний процес імпортування, обробки, поєднання кадрів, роботи із звуковою доріжкою.
6. Рір-проекція і сучасне її застосування.

7. Технологія накладання тла на телебаченні. Переваги і недоліки самостійної роботи журналіста на початкових етапах.

Для підготовки до питання **№ 1** необхідно ознайомитися із літературою за № 10 (основна) та № 8, 9 (інформаційні ресурс та **виконайте завдання**: законспекуйте тезово основні відомості, що розкривають зміст питання.

теоретичні відомості

Візуальна природа телебачення – передача повідомлень, естетично привабливих, інформативних, здатних викликати в аудиторії певні емоції. Візуальна комунікація об'єднує *мову* (текст при читанні «озвучується», проговорюється), опредмечену за допомогою *символів* (шрифт, візуальний малюнок якого також здатний створювати певний рівень сприйняття), *графічні елементи* (ілюстрації та декоративні елементи найрізноманітнішого плану), *кольорова палітра* (при цьому треба враховувати, що колір символічний як сам по собі, так і в його поєднаннях).

Візуальними зображальними засобами екрану також є відеоряд та його компоненти: *кадр, план, ракурс, композиція* (принцип вибудови) *кадру*, а також *світло та колір*.

Пластика візуального зображення на телебаченні передається *рухом відеокамери* (тревелінг, панорамування, траєкторна зйомка, оптичний зум), *спецефектами* (перефокусування, «наплив», затемнення, витискання, подвійна експозиція, «ковзання» або «змазування») тощо.

Натомість дослідник засобів естетичного виховання у кіновиробництві, Ю. Усов зазначає, що «сприйняття звукозорового образу – це візуальне переживання темпу, ритму, підтексту пластичної форми оповідання. Результатом цього переживання є чуттєві і інтелектуальні асоціації, які виростають із монтажної асоціації зорового ряду, пластичної композиції його складових частин і синтезуються в образному узагальненні, що утримує у собі авторську концепцію, багатомірність художньої ідеї».

Але наразі постає актуальним характер виміру естетичності екранного продукту і всього телеконтенту загалом. Низький естетичний статус телебачення («вибудований» на інфотейментові), матеріали якого швидше відповідають очікуванням і потребам глядацької аудиторії, а не пропозиції пізнання нового, прогресивного, пізнавального, – естетично високого сприйняття світобачення.

Водночас, візуальні образи на телеекрані є головними для цього типу комунікації. До елементів, формуючих образ слід віднести слова, що супроводжують телевізійний відеоряд. Частіше усього слова на екрані повторюють аудіоряд. Як відомо, Ролан Барт описував вербальну мову як таку, що забезпечує визначне значення образу, називаючи нашу цивілізацію цивілізацією письма, але не образу. Текст спрямовує читача

через означувані образи, змушуючи його уникати одних і приймати інші, – таким чином спрямовувати його до обраного раніше значення.

Зверніть увагу Звукова природа телебачення має такі виражальні засоби: *слово, пауза, музика, шуми, темп, ритм*.

Для підготовки до **питання № 2** та **№ 4** ознайомтеся із таким:

Теоретичні відомості *Монтаж* – це мистецтво поєднувати окремі фрагменти так, щоб глядач отримав враження безперервного руху (фр. *montage* – «збирання/ збір»). Англійці називають його простіше – *cutting*, тобто «різка». Ці терміни є неповними, оскільки процес створення безперервного цілого з окремо знятих у різних місцях і в різний час фрагментів не є механічним процесом. Слова «*montage*» – збирати, будувати, ізбирати, будувати, і «*cut*» – різати, визначають тільки технічний зміст створення картини з кадрів.

Історично першим з'явився *лінійний* монтаж, який заключався у перезаписі матеріалів на різних носіях на новий у потрібному порядку. При цьому, на кожен монтажний кадр для перезапису потребувалося стільки ж часу, скільки він тривав. Таке копіювання або «дублювання» матеріалів оригінальної зйомки на іншу стрічку в послідовному порядку під час незназних змін редактора, режисера або клієнта не у середині матеріалу означало, що монтаж необхідно здійснювати заново.

Принципи *лінійного* монтажу складні і громіздкі, цей процес застосовувався на телеканалах ще наприкінці 90-х ХХ ст. й наразі не є актуальним. Однак, на зорі кінематографу єдиним способом створення монтажної послідовності було фізичне склеювання відрізків кіноплівки. Таким же чином відбувався монтаж оптичних і магнітних фонограм: плівка розрізалась в потрібних місцях і склеювалася. До початку ХХІ ст. в кіновиробництві переважала так звана «оптична» технологія, заснована на фізичному монтажі оригінального негативу.

→запам'ятайте Після добору вдалих дублів з усього відзнятого матеріалу на монтажному столі визначаються точні місця склейок, в яких позитив розрізався. Потім його відібрані фрагменти за допомогою склеювального пресу з'єднуювалися в ролики, довжина яких відповідає стандартній частині матеріалу чи фільму.

Після затвердження фільму на двох плівках, містять окремо зображення і фонограму, відбувалося розрізання та склеювання вихідних негативів у точній відповідності з номерами, які позначалися на змонтованих позитивах.

Зі склеєних негативів зображення і фонограми перезапису звуку друкувалася монтажна фільмокопія, з яких тиражувалися фільмокопії. З появою відеомагнітофонів технологія практично не змінилася. Така громіздкість обладнання та складнощі щодо синхронізації кіно- й телематеріалів. Ускладнювався цей процес іще й тим, що відеозапис повинний бути розрізаний без порушення його окремих рядків, і склеєний так, щоб не викликати збоїв синхронізації відеосигналу, – а ця робота

здійснювалася тільки під мікроскопом. Це було ще складним і дорогим процесом виробництва, при цьому була низька і довговічність змонтованих плівок (втрачали міцність у місцях склеювання). Після розрізання і склеювання магнітного відеозапису необхідно було застосовувати попередній монтаж, а при багатокамерній зйомці – ще й фіксувати через відеомікшер. Однак, не зважаючи на зазначене вище, ця система запису довго залишалася міжнародним стандартом під назвою «*формат Q*».

Електронний монтаж здійснюється перезаписом вихідних монтажних кадрів на іншу магнітну стрічку в потрібному порядку. Існують два основних прийоми такого перезапису: «продовження», коли майстер-апарат «дописує» наступний кадр до кінця попереднього, і «вставка», коли фрагмент в середині одного монтажного кадру стирається, а на його місце записується інший.

Незважаючи на недоліки, на телебаченні електронний монтаж швидко витіснив механічний, оскільки не вимагає прояви доріжок і розрізання магнітної стрічки. При електронній різновидності монтажу крім простого стику двох кадрів можливі складні переходи на кшталт «шторка», «наплив» і т.п.

Зверніть увагу Застосування всіх технічних елементів такого виду монтажу будуть продемонстровані власне на лабораторному занятті.

Наразі, задля оперативності й, відповідно до параметрів сучасної відеотехніки, якісному виробництва матеріалів застосовують *нелінійний* монтаж, тобто редагування за допомогою різних комп'ютерних програм.

Для опанування питань **№ 3, 4** та **№ 5** необхідно вдома докладно вивчити основні «кроки» щодо роботи з комп'ютерною програмою (відеоредактором) Adobe Premiere Pro.

То ж запам'ятовуємо головні дії, аби продемонструвати опанування цих знань під час лабораторного заняття:

Виконайте завдання на занятті

Відкриваємо програму для нелінійної обробки відеоматеріалу Adobe Premiere Pro.

Створюємо новий проект: Відкриваємо меню *File* → *New* → *Project*.

У вікні, що відкрилося, маємо дві вкладки *General* (загальні налаштування) та *Scratch Disks* (для визначення параметрів робочих дисків).

У вкладці *General* знаходяться категорії налаштувань: *Action and Title Safe Areas* (безпечні ділянки екрана для відеоматеріалу і тексту); формати відображення Відео, Аудіо і захвату (*Capture*), *Location* (місце збереження проекту); *Name* (назва створеного проекту).

Задаємо всі необхідні параметри → клікаємо мишкою на кнопку *OK*.

Вікно *New Sequence* (Нова секвенція), що відкрилося, має декілька вкладок: *Sequence Presets* (Попередні установки секвенції), *General* (Загальні), *Tracks* (Треки, доріжки).

У *Sequence Presets* – вибираємо один із варіантів попередніх установок послідовності, відповідно до формату відео: *AVI* (Audio Video Interleave), *MPEG* (Motion Picture Experts Group), *WMV* (Windows Media Video), *MOV*. Якщо відео має інші формати – його необхідно конвертувати в зазначені формати.

Вкладка *General* (Загальне) допоможе визначити режим монтажу (редагування) – *Editing Mode*, *Timebase* – для наповнення основи проекту, *Playback Settings* – надає можливість попереднього перегляду.

Пзверніть увагу, що для економії навчального часу у комп'ютерних програмах для нелінійного монтажу у всіх робочих блоках вже виставлені необхідні параметри всіх налаштувань, зокрема такі як *Frame Size* (розмір рамки), *Pixel Aspect Ratio* (форма пікселя), *Fields* (розміщення полів), *Display Format* (формат відображення), *Sample Rate* (частота дискретизації аудіо), *Video Previews* (формат відеофайлів), *Codec* (тип кодека), а також *Maximum Bit Depth* (максимальна глибина кольору) тощо.

Для збереження заданих налаштувань клікніть мишкою у вкладках *General* і *Tracks* на *Save Preset*. Після цього натисніть на кнопку *OK*.

Вивчаємо параметри налаштувань інтерфейсу

Основні програми вікна, що представлені на екрані є такі:

- вікно проекту (*Project*), використовуйте для роботи з файлами, що імпортуються (тобто завантажуються із інших папок жорсткого диску чи інших носіїв: DVD-, CD-дисків, флеш-карт тощо);
- вікно попереднього перегляду і імпорту даних (*Media Browser*);
- вікно перегляду вихідного відеофайлу (*Source*);
- вікно перегляду скомпільованих відеокадрів (*Program*);
- вікно тимчасової лінійки (*Timeline*) для монтажу відеофільму з розташованих уздовж тимчасової осі фрагментів відеокліпів.

Деякі вікна мають по кілька вкладок. У вікні *Project* є вкладка *Resource Central* (Центр управління ресурсами), у вікні *Source* є *Effect Controls* (Управління Ефектами) і *Audio Mixer* (Аудіо Мікшер). При необхідності – ми їх використовуємо (стабілізація зображення, корегування якості звуку тощо).

Вікно *Media Browser* дозволяє перемкнутися на вкладки *Info* (Інформація), *Effects* (Ефекти) і *History* (Історія).

➔ **запам'ятайте**, що не бажано від'єднувати вкладку від вікна або закривати (розгортати) вікна на весь екран монтажною програмою (хоча на старших курсах це використовується для швидшої роботи по редагуванню, монтажу).

На початкових етапах виконання обробки аудіовізуальних матеріалів не рекомендуємо клікати на *New Workspace* (Нова робоча область), що дозволяє відкриття вікон як додатковий режим та *Delete Workspace* (Видалити робочу область). Також не варто застосовувати *Reset Current Workspace* (Скинути налаштування поточної робочої області), або що

повертає робочу область до налаштувань за умовчанням *Import Workspace from Projects* (Імпортувати налаштування робочої області з проектів).

Пзверніть увагу Якщо виникли труднощі («зависла» програма чи ін.) – запитайте у викладача, або покличете співробітника навчальної лабораторії.

Вікно *Project* (Проект) в *Adobe Premiere CS4*

Одне із головних вікон інтерфейсу згаданої програми є *Project* і призначений для роботи із файлами проекту, що створюється чи редагується.

У верхній частині вікна (ліворуч, горизонтального наповнення) мініатюри відео чи інших імпортованих (переміщених) матеріалів, що будуть використовуватися у готовому матеріалі. Кнопка *List View* (Список) використовується для відображення імпортованих файлів у вигляді списку. Під ним – кнопки для управління цими файлами.

Кнопка – *Icon View* (Ікони) – відображує усі файли у вигляді списку ікон із зображенням мініатюр кліпів. Кнопка *Automate to Sequence* дозволяє автоматично додавати перераховані кліпи у телематеріал. Кнопка *Find* відповідає за пошук фрагментів, *New Bin* створює теки для розміщення кліпів, що імпортуються, *New Item* відповідає за додавання в проект нового об'єкту, *Clear* видаляє вибрані фрагменти з проекту.

У списку всіх доданих компонентів для їх перегляду, двічі клікніть по його мініатюрі або по іконі зліва від назви компоненту, після чого він з'явиться у вікні *Source* (Джерело), яке розташовується поряд (правіше від першого вікна). Його призначення – попередній перегляд і вибір потрібних фрагментів. Для роботи клікайте мишею на кнопки: *Poster Frame* (Фоновий кадр) і *Play-stop Toggle* (Перемикач Відтворення / Зупинки відео чи звуку).

Обравши необхідний фрагмент за допомогою дужок («{» – початок фрагменту, «}» – кінець) клікаємо мишею на виділеному фрагменті й перетягуємо (затиснувши праву клавішу миші) на робочу лінійку (*Timeline*) на перший чи інший трек (рядок – *Video 1, Video 2..., Audio 1, Audio 2...*). Цей спосіб застосовується й для *зміни тривалості (хронометражу) відео (кліпу)*

Обираємо *File* → *Import* – перетягуємо відео у вікно *Content*.

Ставимо повзунок на тимчасовій шкалі у те місце, звідки повинен починатися кліп, і натискаємо на першу із двох кнопок із зображенням фігурної дужки «{» (*Set in Point*). На тимчасовій шкалі з'явиться відповідний маркер. Подібна дію здійснюємо й у точці завершення кліпу, проте натискаємо не першу, а останню дужку. действие совершаем и в точке завершения клипа, только нажимаем не первую, а вторую «}» (кнопку *Set out Point*). На шкалу буде доданий відповідний маркер.

Тепер можна перетягувати обрізане відео в *Timeline* (область для подальшого редагування).

• **запам'ятайте** Альтернативний варіант зміни тривалості відеокліпа – стискання або розширення його кінців в монтажній області. На панелі

інструментів активуємо кнопку *Selection Tool* і підводимо курсор до одного з кінців кліпу. При появі значка [↔] – клікніть на вибраному краю кліпу і, утримуючи натиснуту ліву кнопку миші, пересуваємо на потрібну відстань.

Вікно Monitor в Adobe Premiere CS4

Теоретичні відомості Вікно *Monitor* призначене для відображення вихідних і перетворюваних відео файлів. Для перегляду вихідного відео використовується ліва половина вікна Монітор, під назвою *Source*. Змінний відеофайл відображується в сусідньому вікні справа під назвою *Program*.

Щоб додати відео чи інше у вікно *Source*, необхідно спочатку імпортувати його через меню *File* → *Import*, і клікнути по найменуванню у вікні *Project*. Нижче власне відеокліпу розміщується тимчасова лінійка. Рухаючи повзунком – можна переходити до будь-яких частин відеокліпу.

Під кліпом у вікні *Source* знаходяться різні кнопки управління. По центру розташовуються кнопки відтворення/зупинки (*Play-stop Toggle*), перемотування вперед/ назад (*Step Back/ forward*) і переходу до попереднього/ наступного маркера (*Go to Previous/ next Marker*).

Щоб змінити масштаб відеокліпу, що відображується, використовується кнопка із стрілкою вниз (↓), розташована відразу під відеокліпом. Тиснемо на цю кнопку, можна або вибрати одне із значень масштабу у відсотках, або пункт *Fit*, внаслідок чого відеозображення буде внесене в поточне вікно *Source*.

→ запам'ятайте Дещо нижче за відеофрагментом розташовується тимчасова лінійка, пересуваючи повзунок якої можна переходити до різних частин відео/ аудіофрагменту.

Робота із монтажною областю Timeline

Зверніть увагу Для склеювання (поєднання) і редагування відео/аудіофрагментів в цілісний відеофільм використовується монтажна зона вікна *Timeline*.

Щоб додати відео/ аудіофрагменти на тимчасову лінійку, можна натискувати лівою кнопкою миші на зображення відео/аудіофрагментів у вікні *Source*, і утримуючи її, перетягнути кліп в монтажну область.

Тимчасова лінійка є шкалою часу із повзунком, який можна переміщати для швидкого переходу до певних сегментів відео/аудіофрагментів. Зміна масштабу тимчасової лінійки здійснюється шляхом переміщення повзунка в нижній лівій частині панелі вікна *Timeline* або шляхом перетягання кінця лінії над тимчасовою шкалою ліворуч або праворуч.

Головний блок монтажною області поділений на дві частини – відео- та аудіотреки – для додавання і редагування файлів відповідних типів. Для активації/ деактивації конкретного фрагменту в монтажній області клікніть по ньому правою кнопкою миші і натискуйте на кнопку *Enable/ disable*.

Зліва від монтажно́ї області у вікні *Timeline* розташовуються кнопки для швидкого управління доданими на тимчасову лінійку кліпами: *Toggle Track Output* (Включити/ Відключити вміст трека), *Toggle Sync Lock* (Включить/ Відключити синхронізацію фрагментів), *Toggle Track Lock* (Відкрити/ Закрити трек), *Set Display Style* (Встановити стиль відображення), *Show Keyframes* (Показати ключові кадри).

Інструменти панелі *Timeline* в *Adobe Premiere CS4* є такі:

теоретичні відомості

Selection Tool (клавіша V) – основний інструмент редагування фрагментів у монтажній області *Timeline*. Активувачи цей інструмент і клікнувши лівою кнопкою миші по вибраному фрагменту відео/ аудіо або простору між його частинами, ви, тим самим, виділите ці об'єкти, внаслідок чого по їх контуру з'явиться рамка темного кольору.

Track Select Tool (клавіша A) – використовується для виділення всіх відео/аудіофрагментів певної доріжки монтажно́ї області за допомогою лівого кліка миші на першому відео/аудіофрагменті з серії, яку потрібно виділити.

Ripple Edit Tool (клавіша B) – змінює виключно початкову або кінцеву точку вибраного відео/ аудіофрагменту.

Rolling Edit Tool (клавіша N) – дозволяє змістити положення стику (місця поєднання) двох відео/аудіофрагментів ліворуч або праворуч.

Rate Stretch Tool (клавіша X) – змінює швидкість відтворення відео/аудіофрагменту шляхом його розтягування чи стиснення (зменшення хронометражу, тривалості).

Razor Tool (клавіша C) – здійснює операцію розрізання відео/аудіофрагментів на частини. Може використовуватися для видалення окремих його фрагментів з монтажно́ї області або роз'єднання (розбиття) відео/аудіофрагментів на частини для обробки їх різними фільтрами.

Slip Tool (клавіша Y) – призначений для зміни початкових і кінцевих кадрів відео/аудіо, що межують з лівого і з правого боку з іншими частинами.

Slide Tool (клавіша U) – переміщує виділений відео/аудіофрагмент праворуч або ліворуч із збереженням початкової кількості кадрів цього фрагменту, але із скороченням числа кадрів того відео/аудіо, на який він накладається або переміщується.

Pen Tool (клавіша P) – використовується для редагування різних ефектів, доданих в кліп, шляхом розставляння контрольних крапок і зміни форми і положення лінії ефекту.

Hand Tool (клавіша H) – дозволяє пересувати монтажну область ліворуч/праворуч зі всіма розташованими на ній відео/аудіофрагментів з метою пошуку потрібного місця для їх додавання або переміщення на тимчасовій лінійці.

Zoom Tool (клавіша Z) – використовується для задання (визначення) масштабів відображення відео/аудіофрагментів.

Додавання відео/ аудіофрагментів в монтажну область

Виконайте завдання Відкрити вікно *Project* → *File* → *Import* (або *Ctrl+I*) – вибираємо левою кнопкою миші потрібний файл → відкрити.

Щоб переглянути вибрані відео фрагменти у програмі – двічі клікаємо левою кнопкою миші по іконці зліва від назви у вікні *Project*, після чого він з'явиться у вікні *Source*.

Зверніть увагу Для редагування його необхідно додати відео в монтажну область (за допомогою звичайного перетягування фрагменту). Щоб додати кілька відеокліпів – виділяємо їх у вікні *Project*, утримуючи натиснутою клавішу *Control*.

Запам'ятайте За автоматичне з'єднання відеофрагментів в монтажній області відповідає кнопка *Snap* (знаходиться під індикатором таймеру) у вікні *Timeline*. Якщо ви вставлятимете новий фрагмент між двома іншими, то за умовчанням він накладатиметься на них, замінюючи собою вихідні частини. Для того, щоб вставити відеофрагмент між двома іншими (без ефекту накладання при переміщенні відео, що додається) – утримуємо натиснуту кнопку *Control*.

«Вирізання» фрагменту кліпу за допомогою інструменту *Razor* («лезо»)

Виконайте завдання Активізуємо на панелі інструментів кнопку *Razor* → підводимо лезо до того місця відео, де потрібно зробити розріз, – розділяємо на два фрагменти. Для розрізати відразу декількох фрагментів, що знаходяться на паралельних треках, вибираємо кнопку *Razor* із утримуванням кнопки *Shift*.

Щоб видалити якесь відео (чи частину) кліпу: робимо розріз (*Razor*) на початку і у кінці → тиснемо *Delete*. З'єднати ділянки кліпу → права кнопка миші на пустій області між частинами → *Ripple Delete*.

Зверніть увагу Для видалення всього відеофрагменту кліпа без розрізання → виділяємо його → *Edit* → *Clear*. Те ж саме можна зробити за допомогою кнопки *Delete*.

Для підготовки до питань **№ 5** ознайомтеся із наступним:

Для оцифрування відео у програмі Adobe Premier Pro необхідно застосувати такий пристрій як канопус. Для цього під'єднуємо його до комп'ютера та відеоносія, далі натискаємо у програмі *Файл* → *Capture* → *Ok*. Слідкуємо, коли фрагмент повністю оцифрується і імпортуємо його, попередньо зберігши.

Порядок створення та експортування відео з програми для нелінійного монтажу Adobe Premier Pro

теоретичні відомості

Практичні рекомендації щодо створення нового проекту

Базові налаштування

При створенні нового проекту під час запуску програми обираємо діалогове вікно NEW PROJECT, в якому необхідно звернути увагу на:

- назву (Name);
- місце розташування проекту та супровідних файлів (*Location*);
- якість відео для імпортування (*Capture*).

☛ **запам'ятайте** Для зручності роботи та зберігання цілісності та захищеності файлів називайте їх за принципом транслітерації англійською розкладкою. Під час вибору якості відео надавайте перевагу H.264 (ліцензований стандарт стиснення відео, призначений для досягнення високого ступеня стиснення відеопотоку при збереженні високої якості), обравши його із запропонованих.

Робота з секвенцією.

Після виконання стартових завдань під час створення проекту, що описані вище, необхідно обрати правильну секвенцію у новому діалоговому вікні NEW SEQUENCE.

📖 теоретичні відомості

Секвенція або секвенція кадрів – це тип збереження, при якому кожний «фрейм» (кадр) зберігається в окрему картинку (він може мати будь-який варіант формату зображення, наприклад jpg, bmp, gif, tiff, png тощо).

⚠ **Зверніть увагу** Якщо під час вибору секвенції та її відповідних налаштувань припустися помилки, під час експорту відео втратить якість у показі кольору, чіткості та загального перегляду.

☛ **запам'ятайте** Якщо зйомка відбувається на цифровий фотоапарат, необхідно виставити у фотоапараті відповідні оптимальні налаштування (показники формату і розширення екрану). Майже в усіх фотокамерах за замовчуванням виставлене NTSC (американський формат), в цьому форматі запис відбувається з частотою 29.97 кадрів в сек., що для телеєфіру не підходить. Відтак, NTSC варто замінити на PAL, тоді запис відбуватиметься відповідно телевізійному формату – з частотою в 25 кадрів в сек.

⚠ **Зверніть увагу** Секвенція виставляється залежно від апарату, на який ви знімали, і від властивостей відео.

📖 повторіть Технологія визначення властивостей відео

Поверніться в теку з вашим відео та натисніть правою клавішею на відеодоріжку, виберіть властивості, далі зверніть увагу на такі принципові моменти кадру, як:

- ширина,
- висота;
- частота кадрів.

Принциповий момент у виборі секвенції, – на який девайс ви здійснювали зйомку – цифрова фотокамера чи професійна відеокамера.

Якщо ви користувалися фотоапаратом CANON

У вікні NEW SEQUENCE є тека CANON XF MPEG2, в цій теці ми вибираємо теку 1080i, далі вибираємо секвенцію Canon XF MPEG2 1080i25 (50i).

Якщо ви користувалися фотоапаратом NIKON

Спеціальної секвенції для цього фотоапарата немає, тому слід подивитися властивості відео і, спираючись на властивості, створювати найбільш оптимальну секвенцію.

Якщо ви користувалися відеокамерою

Якщо запис відбувався в HD-форматі, відповідно співвідношення 16:9 з частотою кадрів в 25 сек., то необхідно вибрати теку AVCHE, в цій теці вибрати теку 1080i і обрати секвенцію AVCHE 1080i25 (50i).

Якщо ви знімали в DV форматі, відповідно співвідношення 4:3 з частотою кадрів в 25 сек., то необхідно вибрати теку DVPAL, в цій теці обрати секвенцію STANDARD 48khz.

Зверніть увагу Не використовуйте мануальне налаштування («підгін») відео під секвенцію, бо в процесі експорту відео втратить свою якість.

Покрокова інструкція, якщо ви не можете визначити правильність обраної раніше секвенції:

1. Імпортуємо в проект відеофрагмент, після того, як ви додали відео, натисніть правою клавішею по відеодоріжці і зі списку оберіть опцію «New sequence from clip».

2. Зверніть увагу на таймлайн, над ним є невеликий рядок (на якому побачите вікна «Sequence 1» і *секвенцію з назву вашого відеофайлу* (з якого ми створювали секвенцію), натисніть на «Sequence 2», – це і є ваше робоче поле.

3. SEQUENCE 1 рекомендується видалити, щоб не плутатися, зробити це можна просто натиснувши на хрестик.

Для підготовки до питання **№ 6** ← **запам'ятайте**

поняття *Хромакей* (англ. *chroma key*, буквально «колірний ключ») – це рір-проекція, фон для кіно або відеозйомок. Хромакеєм може бути певного кольору тканина, яку використовують як тло для фото- та відеозйомки, і за допомогою якої під час монтажу стає можливим заміна фону на будь-яке інше зображення.

Інакше: *хромакей* – технологія суміщення двох і більше зображень або кадрів в одній композиції. Принцип дії: під час зйомок об'єкт розміщується на однотонному кольоровому фоні (рір-екран), а потім у відеоредакторі цей фон замінюється іншим зображенням чи відео.

Найпоширенішими кольорами, що використовуються при рір-проектуванні, є *зелений* і *синій*, але теоретично (і практично) може використовуватися будь-який колір, в тому числі білий та чорний. Найпопулярніший колір фону для комбінованих зйомок у кіновиробництві вважається зелений (що дало назву технології «*Green screen*»), для телевізійних програм частіше застосовується синій фон («*Blue screen*»),

хоча колір рір-екрану залежить від поставленого режисером творчого завдання і технічних характеристик обладнання, на якому проводиться рір-проекування.

Ще однією поширеною назвою цієї технології є *кеінг* (англ. *keying*, *color keying*). Єдиним мінусом хромакея є те, що якщо на одязі людини присутній колір, подібний до кольору фону, то людина починає «просвічуватися».

Визначення Рір-проекція – пристрій, який називають блюмбоксом («синій ящик») і з допомогою якого можна «врізати» в кадр (картинку) зображення, зняте телевізійною камерою у студії, або фонове зображення, яке подається іншою камерою, з кінопроектора, діаскопа тощо.

Для засвоєння питання № 7 на лабораторному занятті

Виконайте завдання

Рір-проекція

1. Дублюємо звук, аби було два канали – стереозвучання.

Для того, аби визначити, який канал записаний, треба:

1.1 На екрані в робочій зоні є дві звукові шкали, якщо працюють всі дві – то канал дубльований, якщо правий – то є тільки він, якщо лівий – відповідно.

1.2 Подивитися на звуковій доріжці, якщо звукові хвилі є внизу, то це є правий канал, якщо вгорі – лівий.

- Якщо є правий, дублюємо правим: *Audio Effects* → *Stereo* → *Fill Right*;

- Якщо є лівий, дублюємо лівим: *Audio Effects* → *Stereo* → *Fill Left*.

2. Піднімаємо гучність звуку. Для цього:

– правою кнопкою клікаємо на аудіодоріжці, вибираємо *Audio Gain Normakize*, або виставляємо параметри.

– найчастіше виставляють на шкалі від 5 до 7 Db.

3. Знаходимо в папці *Video Effects* → *Ultra key* → *keyeng*.

4. Переносимо ефект за допомогою лівої кнопки миші на відеодоріжку.

5. Вибираємо на робочому екрані функцію «Пипетка» та «беремо пробу»: спочатку із найтемнішого місця кадру.

6. Мишку наводимо на числове поле та змінюємо показник до того моменту, поки об'єкт в кадрі не почне «розчинятися».

7. За бажанням, в залежності від ступіня висвітлення об'єкту додатково можна використовувати функцію «Edge Thin» (розмиття по контуру). Вона знаходиться одразу після *keyeng*.

8. Далі ще один раз беремо ефект і відправляємо його на відеодоріжку.

9. Так необхідно зробити декілька разів, аби в кадрі залишився тільки об'єкт та чорне тло навколо нього.

10. Змінюємо розмір об'єкту. Для цього необхідно активізувати (клікнувши лівою кнопкою на відеодоріжці, де знаходиться відео) та потім

2 рази на робочому екрані (праворуч вгорі). Виставляємо за допомогою мишки необхідний розмір.

11. Накладаємо відео на статичну картинку, яка розміщена на початковій доріжці.

12. Виокремлюємо відео в залежності від фраз.

13. Виставляємо межі фрагменту та прочитуємо (здійснюємо «рендеринг») відео.

Зверніть увагу Попередньо з'ясуйте у викладача на який диск можна «відправляти» відредагований матеріал.

Питання до самоконтролю до теми № 3

1. Які основні види монтажу вам відомі? У чому їх спільність та відмінність?

2. Що таке музично-візуальне оформлення телепродукту та які вимоги висуваються до нього?

3. Перерахуйте базові елементи інтерфейсу Adobe Premiere Pro 3.0?

4. Яким чином відбувається імпорт необхідних відео і аудіофайлів в проект? На які принципові моменти варто звертати увагу?

5. Для чого застосовується рір-проекція? Наведіть приклади.

Тема 4. Студентський індивідуальний продукт. Ідея, задум та їх практична реалізація

Лабораторне заняття № 17-18

План

1. Характеристика та аналіз етапів підготовки новинного студентського продукту. Особливості запису підводок. Види підводок та їх адаптація до тематичної канви програми.
2. Аналіз результатів та форм утілення задуму журналістської, операторської діяльності, діяльності інженера монтажу на прикладах самостійних студентських робіт, виконаних у процесі вивчення дисципліни.
3. Позитивні і невдалі результати роботи молодих журналістів, пошук шляхів можливого подолання недоліків та визначення подальших напрямків самостійної роботи студентів.
4. Підведення підсумків вивчення дисципліни та контрольне тестування у системі Moodle.

Повторіть

Підводка – спосіб підведення читача до викладу основного матеріалу; у газетній журналістиці – те саме, що й «вріз», «врізка»; на телебаченні – це слова ведучого новинарної програми перед поданням в

ефір відеосюжету чи іншого жанрового виду телематеріалу. Текстову підводку вміщують на Інтернет-сайтах паперових видань і телевізійних каналах перед вікнами з командою «Читати далі» або «Переглянути».

Визначення Підводка – складова (композиційна) частина новинного випуску, яка вводить слухача в курс теми сюжету чи повідомлення, допомагає зорієнтуватися в обстановці, ознайомитися з учасниками передачі, репортажу тощо.

теоретичні відомості

Обличчя каналів – значимі та впливові люди, бо від них залежить сприйняття глядачами телевізійних матеріалів у цілому. Глядацька аудиторія довіряє саме ведучим, а не телевізійному каналу. Надзвичайно важливий елемент успіху теленовин – атмосфера в студії.

Творча телевізійна група робить акцент на таких важливих речах:

- на чарівності і привабливості, комунікабельності і професіоналізмі ведучого;
- ведення інформаційних програм телевізійними дуетами (з двома ведучими);
- оформлення віртуальної студії (декорації, світло);
- звуковий ряд і картинка.

Кожен канал дбає про підготовку інформаційної програми, тож робота ведучих у студії, тобто наживо, у прямому ефірі, – є складним і дуже відповідальним моментом.

Виконайте завдання Підготуйте підводку та здійсніть її запис у телестудії навчальної лабораторії телевізійної журналістики.

запам'ятайте підводка ведучого — 20 сек.

Зверніть увагу Останнє заняття передбачає аналіз усіх видів освітньої діяльності. Разом із тим студенти здійснюють самоаналіз отриманих знань та набутих практичних навичок.

У комп'ютерному класі вони виконують тестові завдання, проводиться аналіз результатів підсумкового контролю, виголошується кількість балів, яку студент отримав під час лабораторних занять, виконанні самостійної роботи та індивідуальних завдань.

Питання до самоконтролю до теми № 4

1. У чому полягають особливості запису підводок?
2. Які види підводок та форми їх адаптація до тематичної канви програми ви можете назвати?
3. Перерахуйте основні етапи створення новинного студентського продукту.
4. У чому складність створення телематеріалу для студентської аудиторії?
5. Які фахівці беруть участь у підготовці радіо, теле, онлайн-матеріалу? Яка роль кожного з них?

ОРІЄНТОВНІ ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

ВАРІАНТ № 1

1. Завдання. Пригадайте скоромовку на літеру «р» (вібрант).
1. Поясніть, для чого треба «баланс білого» при відеозйомці?
2. Що таке «кофр»?
3. Відредагуйте закадровий текст:

Студенти Запорізького національного університету долучилися до XII Мандрівного фестивалю документального кіно про права людини Docudays UA, який завітав до Запоріжжя за сприяння кіноклубу «Сходження». У програмі запорізьких сенасів було заплановано перегляд 13 стрічок, серед яких – фільми-переможці та фільми позаконкурсних програм XII Міжнародного фестивалю Docudays UA, що відбувся в березні 2015 року в Києві.

Синхрон

17 листопада студенти запорізького найкращого та всі, кого цікавить кіно, мали змогу познайомитися із творчістю бельгійського режисера Олів'є Мажі. Він знайомить глядача з дивовижною історією Іона – сліпого чоловіка, народженого в часи режиму Чаушеску в Румунії. Сьогодні він працює у Федеральній поліції Бельгії та займається прослуховуванням телефонних розмов. Паралельно фільм досліджує минуле героя - прекрасні, але драматичні обставини, в яких опинилися Іон, його сліпа дружина та їхній маленький син, прагнучи знайти мир і свободу.

Синхрон

Окрім перегляду фільму, від якого всі залишилися в захваті, глядачі мали змогу взяти участь у дискусії з питань порушення прав людини в Україні та, зокрема, в Запоріжжі.

5. Визначте різновид світла у запропонованому фотознімку (за номером списку у академічному журналі групи).

ВАРІАНТ № 2

1. Завдання. Пригадайте скоромовку на губні (літеру «п»).
2. Для чого необхідний «зум» при роботі із відеокамерою?
3. Поясніть що таке «башмак» у відеокамері.
4. Відредагуйте закадровий текст (за номером списку у академічному журналі групи).
5. Визначте різновид світла у запропонованому фотознімку (за номером списку у академічному журналі групи).

ЗРАЗКИ ТЕСТІВ І ЗАВДАНЬ

Яка програма використовується для візуального вирішення презентацій та публічних виступів системи Office Microsoft?

- A) PowerPoint;
- B) Word;
- В) Excel.

Назвіть прилад для створення світло-тіньового малюнку в приміщенні та на вулиці.

- A) сонячне освітлення;
- Б) ліхтарик;
- В) софіт.

Якою функцією здійснюється вирівнювання полів відеоряду за заданими параметрами для ефіру?

- A) cross;
- Б) scale to frame size;
- В) тревелінг.

Якою функцією здійснюється «роз'єднання відео та звуку» у комп'ютерних програмах для монтажу (відеоредакторах)?

- A) link;
- Б) unlink;
- В) audio gain.

Яка із запропонованих комбінацій виділяє увесь текстовий фрагмент документу?

- A) Cntr+D
- Б) Cntr+A
- В) Cntr+N.

Яка програма найчастіше застосовується для роботи з текстом в базовій системі Office Microsoft?

- A) PowerPoint;
- Б) Word;
- В) Excel.

Яку природу має голос для ефірної трансляції?

- A) одноканальну;
- Б) багатоканальну;
- В) двоканальну.

Чи має журналіст потрапляти в кадр при зйомці синхронів?

- A) так, обов'язково;
- Б) ні, це категорично заборонено;
- В) не бажано, але допустима поява руки з мікрофоном.

Як називається використання крупних кадрів об'єкту для створення відповідного відеоряду?

- A) розкадровка;
- Б) перебивка;

В) розсинхрон.

Які з перерахованих вимог є прийнятними для запису закадрового тексту?

- А) динамічність;
- Б) чіткість слів, інтонування, логічні паузи;
- В) чим швидше, тим краще.

Скільки видів планів за крупністю використовується сьогодні в рамках українського телевізійного поля?

- А) 7;
- Б) 8;
- В) 6.

Назвіть основні кольори для зйомки рір-проекції.

- А) синій та зелений;
- Б) зелений та чорний;
- В) білий та чорний.

Під час написання закадрового тексту перше речення має будуватися за одним із правил. Назвіть це правило.

- А) Що? Де? Коли?
- Б) у першому реченні завжди має бути інтрига;
- В) перше речення має бути тотожне останньому (рефрен).

Яка назва різновиду коментаря в рамках сюжету?

- А) синхрон;
- Б) стенд-ап;
- В) люфт.

Як називається оригінальний звук з місця події?

- А) люфт;
- Б) інтершум;
- В) лайф.

В основному інтершум під час знімального процесу здійснюється на...

- А) «пушку» мікрофона;
- Б) мікрофон;
- В) мікрофон-петличку.

Як називається пристрій для фіксації камери на штатив?

- А) площадка;
- Б) такого пристрою не існує;
- В) перехідник.

Яка з колонок є зайвою у процесі оформлення телевізійного сценарію?

- А) аудіоряд;
- Б) відеоряд;
- В) рекомендації редактора.

Яка середня кількість слів закадрового тексту за хвилину в межах інформаційного сюжету?

- А) 60-70 слів;
- Б) 120-140 слів;

В) 160-180 слів.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ПРАКТИЧНЕ ЗАВДАННЯ

Зверніть увагу Робота складається із практичних завдань, які необхідно виконати й подати на перевірку викладачеві за тиждень до терміну модульного контролю № 2 та підрахунку результатів вивчення дисципліни, індивідуальне практичне завдання є частиною підсумкового контролю і максимально оцінюється у 20 балів.

Виконайте завдання

Здійсніть підбірку аудіофайлів, зафільмованих матеріалів чи фотознімків (допускаються вирізки із друкованих видань), у яких допущені різного роду помилки (омовки дикторів/ репортерів/ журналістів; логічні/ інтонаційні / стилістичні), друкарські «огріхи», які часто трапляються й яких варто уникати у подальшій фаховій діяльності журналіста. Зазначте порушене правило та зазначте локацію (місце виявлення).

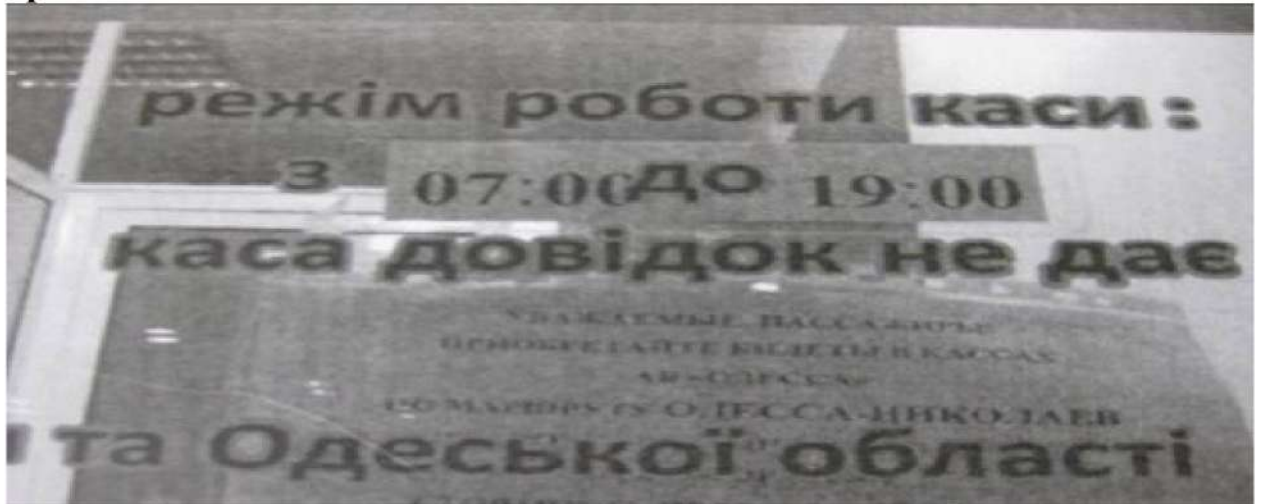
Наприклад: Зразок 1.

Зразок 2.

Зразок 3.

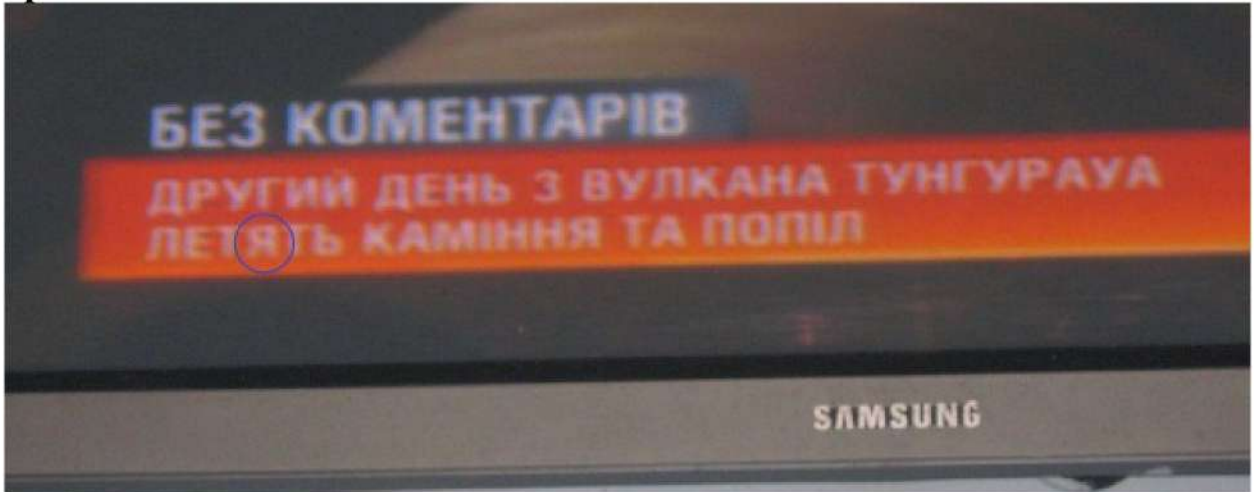
Зразок 4.

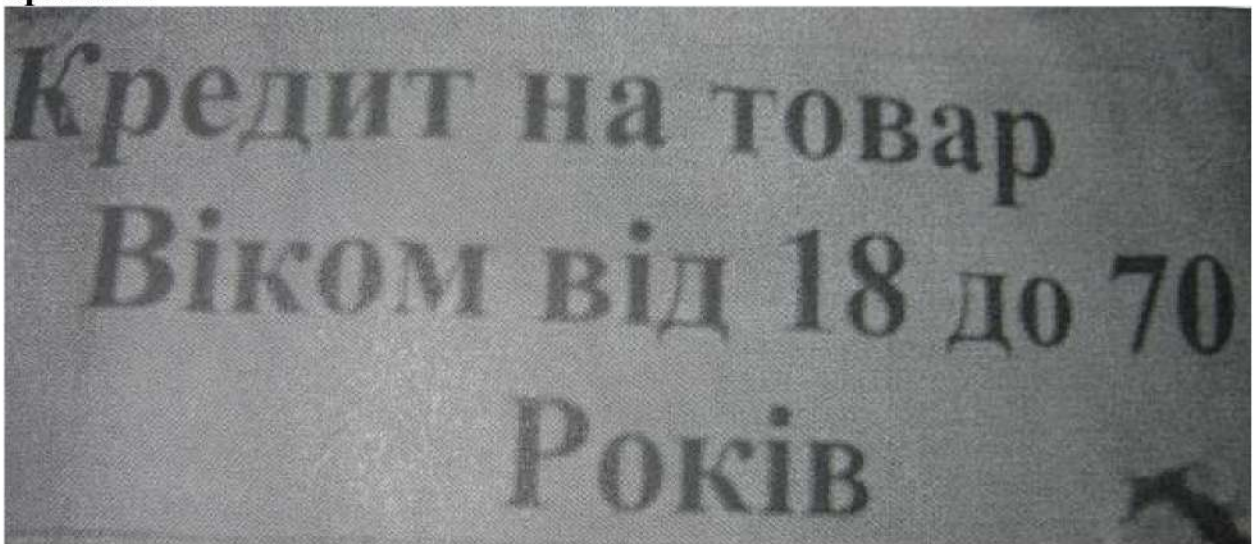
Зразок 5.

Зразок 6.

Зразок 7.

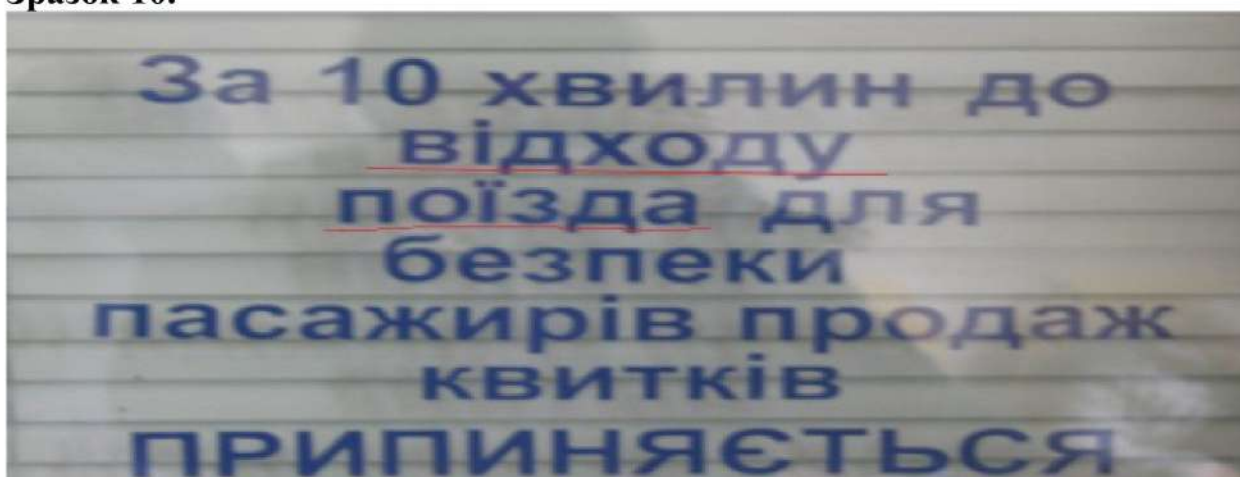
Зразок 8.

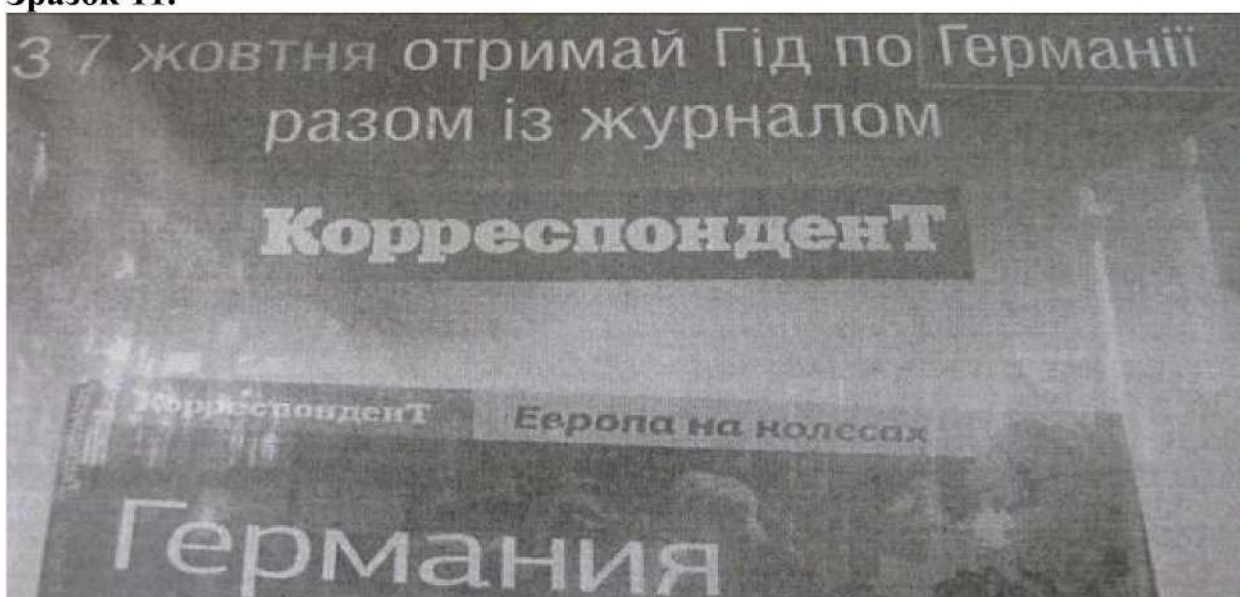
Зразок 9.

Зразок 10.

Зразок 11.

ПОТОЧНИЙ ТА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ І СИСТЕМА НАКОПИЧЕННЯ БАЛІВ

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Для студентів денної форми навчання:

Зверніть увагу Поточний контроль відбувається на кожному лабораторному занятті у комбінованих формах.

Усне індивідуальне опитування дозволяє оцінити, наскільки студент оволодів теоретичною базою з окресленого питання. Індивідуальне опитування у формі групової дискусії відбувається на кожній парі. Максимально оцінюється у 1 бал за умови виконання таких положень:

- опис теоретичної бази з окресленого питання, включаючи українські та закордонні наукові школи, цитування дослідників;
- наведення сучасних прикладів з регіонального та загальнонаціонального радіо- та телемовлення;
- застосування додаткового матеріалу (відеофрагменти, презентація, газетні матеріали).

Для підготовки до заняття рекомендується застосовувати мінімум 4 джерела, на які студент під час відповіді посилається із зазначенням повної назви джерела, авторства та сторінки.

Виконання поточних творчих завдань (запис спічу, закадрового тексту, відеозйомка, запис стенд-апу та синхрону) відбувається на парі з демонстрацією та з подальшим обговоренням.

Принципові моменти під час виконання та оцінювання завдання:

- вільне володіння українською літературною мовою;
- відсутність помилок, обмовок у прочитанні підводок;
- невимушена поведінка та рівень імпровізації;
- відповідно підібраний стиль одягу та зачіски;
- змістове та структурне наповнення спічу, закадрового тексту;
- доречність використання гумористичних елементів, епатажу, нетипових форм роботи з аудиторією;
- операторська робота;
- кількість спроб для запису;
- робота на студійному майданчику у творчій групі;
- орієнтація у функціональних особливостях програми для нелінійного монтажу, зокрема розташування відео та аудіо, ефектів, інструментів для обробки відео тощо.

Зверніть увагу За кожний вид завдання студент може максимально отримати до 3-х балів.

Під час роботи над презентацію «Світло та його різновиди» студент може отримати максимально 3 бали за умови виконання таких положень:

- правильність підбору зображення, що ілюструє конкретний різновид освітлення;
- використання власних фотознімків;
- створення презентації Power Point з назвою ПРИЗВИЩЕ_ВИДИ СВІТЛА англійською розкладкою та запис роботи на диск;
- вчасна презентація та пояснення вибору світлин для ілюстрацій.

Під час оцінювання підготовленого сценарію майбутнього інформаційного сюжету студент може отримати максимально 3 бали за умови виконання таких положень:

- оформлення згідно зразку експлікаційної частини (назва майбутнього матеріалу, жанр, авторська група з вказівкою журналіста, оператора, режисера монтажу, дата виходу в ефір, загальний хронометраж);
- правильність створення таблиці в текстовому редакторі та назва відповідних колонок (номер кадру, хронометраж, відео та аудіоряд, примітки);
- детальний опис відеоряду та закадрового тексту;
- вказівка музичних файлів, їх гучності, конкретного фрагменту;
- опис текстового та візуального варіанту стенд-апу та синхрону;
- титри;
- інфографічні та інші візуальні елементи.

Під час аналізу роботи у графічному редакторі, офісній програмі PowerPoint увага звертається на такі моменти:

- виконання усіх окреслених завдань;
- вживання літературної української мови;
- стильові графічні авторські рішення (підбір фону, поєднання кольорів, використання різних шрифтів та кеглів, засобів виділення тексту тощо).
- правильність назви матеріалу ПРИЗВИЩЕ_Завдання WORD чи Power Point;
- термін виконання.

Кожне завдання може бути максимально оцінено у 3 бали за умови виконання його в межах лабораторного заняття та при наявності незначних огріхів.

Зверніть увагу Для студентів заочної форми навчання:

Поточний контроль відбувається на кожному практичному занятті у комбінованих формах.

Під час аналізу спічів та записаного закадрового тексту беруться до уваги позиції, що писані вище. Запис відбувається у студії з попередньою підготовкою тексту вдома. Максимальна оцінка за кожне завдання – 15 балів, за умови виконання його з першої спроби та при наявності невеликої кількості огріхів.

Під час роботи з графічним редактором та створення резюме оцінюється його змістовне наповнення, структурованість, естетичність, наявність обов'язкових елементів:

- 2–3 різні шрифти, кеглі, засоби виділення тексту;
- доречність імпортування зображення;
- відсутність граматичних та пунктуаційних помилок;
- календарний принцип подачі інформації, структурованість, порядок блоків;
- Лаконічність, звертання уваги на принципові положення.

Файл презентується у форматі doc за назвою ПРИЗВИЩЕ_РЕЗЮМЕ англійською розкладкою. Максимальна оцінка – до 15 балів.

Під час роботи над презентацію «Світло та його різновиди» студент може отримати максимально 20 балів за умови виконання таких положень:

- правильність підбору зображення, що ілюструє конкретний різновид освітлення;
- використання власних фотознімків;
- створення презентації Power Point з назвою ПРИЗВИЩЕ_ВИДИ СВІТЛА англійською розкладкою та запис роботи на диск чи флеш-носій.

Зверніть увагу Під час виконання тренувальної зйомки у польових умовах оцінюється, наскільки студент орієнтується в крупності планів (дальній, загальній, середній першої та другої крупності, крупний, макроплан, деталь), в точках зйомки (нижня, верхня, бокова, через об'єкт) та видах панорамування, як швидко та правильно може закріпити камеру на штатив, операторська авторська позиція, творчі нестандартні пошуки об'єкту кадру, впевненість користування відеотехнікою, орієнтація в технічному інтерфейсі.

Оцінка виставляється на основі перегляду та аналізу (максимально до 15 балів).

ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Зверніть увагу Для студентів денної форми навчання:

1. Підсумковий контроль має комплексний характер та складається з таких завдань:

- здійснити підбірку аудіофайлів, зафільмованих матеріалів чи фотознімків (допускаються вирізки із друкованих видань), у яких допущені різного роду помилки (омовки дикторів / репортерів / журналістів) друкарські «огріхи» й яких варто уникати у подальшій фаховій діяльності журналіста.

- тестові завдання в системі Moodle.

Кожний вид завдання максимально оцінюється в 20 балів за умови виконання усіх положень та вчасного складання та захисту.

Під час підготовки підбірки варто звертати увагу на такі моменти:

- фотографії помилок у громадському транспорті, на білбордах, дошках оголошення мають бути з точною вказівкою локації;

- вирізки із газет мають бути з підписом назви видання, №, дати виходу;
- опис відео чи аудіофайлу з помилками має містити назву, чітку вказівку телеканалу чи радіостанції, програми та часового проміжку, де саме зустрічається помилка чи омовка.
- кожен вид помилки має бути підписаний із вказівкою типу (логічна, пунктуаційна, граматична, орфографічна тощо) та запропонований правильний варіант.

Тестові завдання в системі Moodle студент проходить на лабораторному занятті; із запропонованих 40 питань вибору з множини лише 1 правильна відповідь. Час на проходження тесту – до 30 хвилин. Користування додатковими засобами забороняється.

Зверніть увагу Для студентів заочної форми навчання:

Виконання комплексної контрольної роботи за варіантами. Робота виконується вдома та захищається на практичному занятті. Оформлення відбувається згідно із стандартами.

За умови виконання правильно поставлених завдань та публічного захисту контрольна робота оцінюється в 25 балів.

ВИДИ КОНТРОЛЮ І СИСТЕМА НАКОПИЧЕННЯ БАЛІВ

для денної форми навчання

	Вид контрольного заходу / кількість контрольних заходів / кількість балів	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
Розділ 1.	Усне індивідуальне опитування	3	1	3
2.	Творчі завдання	9	3	27
Розділ 2.	Усне індивідуальне опитування	2	2	4
3.				
4.	Творче завдання	4	3	12
5.	Виконання комплексної контрольної роботи за варіантами	1	14	14
6.	Індивідуальне практичне завдання. Здійснити підбірку матеріалів, у яких допущені різного роду помилки (омовки дикторів / репортерів / журналістів; логічні / інтонаційні), яких варто уникати у подальшій фаховій діяльності журналіста	1	20	20
		Контрольне тестування в системі Moodle (за умови виконання тесту не менше ніж 85%. Кількість спроб не враховується. Час не обмежено)	1	20
Усього		20		100

для заочної форми навчання

	Вид контрольного заходу / кількість контрольних заходів / кількість балів	Кількість контрольних заходів	Кількість балів за 1 захід	Усього балів
Розділ 1.	Усне індивідуальне опитування	1	5	5
1.	Творчі завдання	5	5	25
Розділ 2.	Усне індивідуальне опитування	1	5	5
3.	Творче завдання	3	5	15
4.	Творче завдання	3	5	15
5.	Виконання комплексної контрольної роботи за варіантами	1	10	10
6.	Індивідуальне практичне завдання. Здійснити підбірку матеріалів, у яких допущені різного роду помилки (омовки дикторів / репортерів / журналістів; логічні / інтонаційні), яких варто уникати у подальшій фаховій діяльності журналіста	1	20	20
		Контрольне тестування в системі Moodle (за умови виконання тесту не менше ніж 85%. Кількість спроб не враховується. Час не обмежено)	1	20
Усього		20		100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

За шкалою ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
		Екзамен	Залік
A	90 – 100 (відмінно)	5 (відмінно)	Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)	4 (добре)	
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)	3 (задовільно)	
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)	2 (незадовільно)	Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

□ Основна

1. Бойд Е. Ефірна журналістика : технології виробництва ефірних новин / Ендрю Бойд [пер. з англ. О. Колот]. – К. : Київська типографія. – 2007. – 429 с.
2. Волынец М. Профессия оператор : учебн. пособ. для студентов вузов / М. М. Волынец. – М. : Аспект Пресс, 2008. – 184 с.
3. Дмитровський З. Телевізійна журналістика : навч. посіб. / З. Є. Дмитровський. – Л. : ПАІС, 2009. – 224 с.
4. Иванов А. Видеомонтаж на компьютере. Adobe After Effects 5.5., Adobe Premiere 6.0 – 6.5, Ulead Video Studio 5.1. и другие программы видеомонтажа / А. Иванов. – СПб. : Корона принт, 2002. – 464 с.
5. Здоровега В. Теорія і методика журналістської творчості: навч. посіб. / В. Здоровега. – Л. : ПАІС, 2000. – 180 с.
6. Свитич Л. Профессия : журналист [учебн. пособ.] / Л. Свитич. – М. : Аспект Пресс, 2003. – 255 с.
7. Стівенс М. Виробництво новин : телебачення, радіо, Інтернет / Мітчел Стівенс. – К. : ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. – 407 с.
8. Телевізійна комп'ютерна графіка й оформлення студії. – К. : Вид-во «Інтерньюз-Україна», 1998. – 247 с.
9. Шевченко В. Операторська майстерність : навч. посіб. / В. Е. Шевченко. – Х. : Майдан, 2012. – 104 с.
10. Яковець А. В. Телевізійна журналістика : теорія і практика [посібник] / А. В. Яковець. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К. : Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2009. – 262 с.

□ Додаткова

1. Джексон М. Снимаем программу / М. Джексон // Журналист. – 1995 – № 11. – С. 37–45.
2. Головня А. Мастерство кинооператора / А. Д. Головня. – М. : Искусство, 1965. – 240 с.
3. Егоров В. Терминологический словарь телевидения. Основные понятия и комментарии / В. Егоров. – М. : Мысль – 1997. – 213 с.
4. Ефимова Н. Звуковое решение телевизионных программ : учебн. пособ / Н. Ефимова. – М. : Мысль – 1999. – 186 с.
5. Журналістика : словник-довідник / авт.-уклад. І. Л. Михайлин. – К. : Академвидав, 2013. – 320 с.
6. Кузнецов Г. Журналист на экране / Г. Кузнецов. – М. : Аспект Пресс, 1985. – 186 с.
7. Куляс І. Ефективне виробництво теленовин : стандарти інформаційного мовлення, професійна етика журналіста-інформаційника

[практ. посіб. для журналістів] / І. Куляс, О. Макаренко. – К. : МГО Інтерньюз Україна, 2006. – 120 с.

8. Маркелов К. Карьера журналиста / К. Маркелов. – М. : МГУ, 1996. – 218 с.

9. Мащенко І. Енциклопедія електронних мас-медіа : у 2 т. Термінологічний словник основних понять і виразів : телебачення, радіомовлення, кіно, відео, аудіо / І. Мащенко – З. : Дике поле, 2006. – Т 2. – 348 с.

10. Муратов С. Пристрастная камера : учебн. пособ. / С. А. Муратов. – М. : Аспект Пресс, 2004. – 203 с.

11. Основы творческой деятельности журналиста / Ред.-сост. С. Корконосенко. – СПб. : Знание, 2000. – 385 с.

12. Снурнікова Ю. Основы тележурналистики : навч.-метод. посіб. для студентів зі спеціальності «Журналістика» / Ю. Снурнікова. – Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. – 60 с.

13. Шостак М. Журналист и его произведение / М. Шостак. – М. : РИП-холдинг, 1998. – 280 с.

14. Цвик В. Л. Телевизионная журналистика : учеб. пособ. для студентов вузов / В. Л. Цвик. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2011. – 495 с.

▣ Інформаційні ресурси

1. Андриющенко М. Роль ведучого у творенні ефективної телекомунікації [Електронний ресурс] / М. Андриющенко // Наукові записки Інституту журналістики. – 2012. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Nzizh/2011_43/Andryusc.pdf.

2. Бойцов Є. Адаптація телевізійного контенту в середовищі інтернет [Електронний ресурс] / Є. С. Бойцов. – Режим доступу : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/j-pdf>.

3. Гаврилов К. Как делать сюжет новостей [Электронный ресурс] / К. Г. Гаврилов. – СПб. : Амфора. – 2007. – 214 с. – Режим доступа : http://www.koob.ru/books/iwar/kak_delat_sujet_novostey.zip.

4. Головецький В. Трансформація стенд-ап'у на українському телебаченні // Теле- та радіожурналістика. – 2010. – Вип. 9. Ч. 1. – С. 157–163. – [Електронний ресурс] / В. Головецький. – Режим доступу : http://dl.franko.lviv.ua/faculty/jur/vypusk7/n9/tele-and_radio_journalism-9-24.pdf.

5. Князев А. Основы тележурналистики и телерепортажа [Электронный ресурс] / А. А. Князев. – Бишкек : КРСУ, 2001. – 160 с. – Режим доступа : <http://www.eartist.narod.ru/text1/09.htm>.

6. Композиция кадра в видео и правило третьей [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://recandplay.ru/2012/07/kompoziciya-kadra-v-video-i-pravilo-tretej/>.

7. 5 необходимых действий перед началом съемки [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://tvkinoradio.ru/article/article6820-5-neobhodimih-dejstvij-pered-nachalom-semki>.

8. Телевиденье – кино – радио [Сайт профессионалов]. – Режим доступа : <https://tvkinoradio.ru>.

9. Телекритика [Сайт інтернет-видання медіа публіцистики]. – Режим доступа : <http://www.telekritika.ua/>.

10. Тернова А. Технологічні прийоми операторської майстерності при підготовці якісного аудіовізуального матеріалу [Електронний ресурс] / А. І. Тернова. – Режим доступа : <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/1/56.pdf>.

11. Уайт Ч. Учимся снимать видео : типичные ошибки начинающих операторов [Электронный ресурс] / Чарли Уайт. – Режим доступа : <http://www.4video.ru/>.

ГЛОСАРІЙ

Аудіоблог (відеоблог) – викладений в Інтернеті звуковий/ відео файл (передача, закінчений сюжет, фрагмент радіної програми) або регулярно оновлювана серія таких файлів, що доставляються абонентам за допомогою технологій RSS, що забезпечують автоматичне їх завантаження на комп'ютер.

Браузер (англ. *browser* – переглядати) – комп'ютерна програма для перегляду змісту веб-сторінок та пошуку ресурсів Інтернет, а також вікно цього перегляду. Серед популярних браузерів: Internet Explorer, Opera, Mozilla Firefox, Apple Safari, Google Chrome. Практично всі вони розповсюджуються безкоштовно. Різні браузери можуть по-різному відображати одні й ті ж веб-сайти, що викликано різними підходами до реалізації підтримки HTML і CSS.

Відеохостинг – сайти, що дозволяють завантажувати і переглядати відео в браузері через спеціальний flash-плеєр. Найбільш відвідуваний – You Tube.

Від'їзд – плавне віддалення в кадрі від об'єкта, поступове зменшення масштабу його зображення без порушення чіткості; відбувається за допомогою трансфокатора

«Вудочка» (жарг.) – ручний мікрофонний штатив, який дає змогу підносити мікрофон із відстані 1,5–2 м, аби забезпечити якісний запис мовця.

Графіка комп'ютерна – створення зображення (фотографій, діаграм, схем, рисунків, малюнків та ін.) за допомогою спеціальних комп'ютерних програм і використання їх у друкованій, телевізійній чи електронній журналістиці.

Дигіталізація (англ. *digitalisation* – оцифрування) – переведення інформації будь-якого виду (текстової, графічної, аудіальної, візуальної, аудіовізуальної та ін.) у цифровий формат, зрозумілий сучасним комп'ютерам, портативним цифровим пристроям; комп'ютеризація всіх процесів передавання, зберігання та опрацювання даних із використанням для цього бінарного коду. Дигіталізація здійснюється за допомогою спеціальних програм і пристроїв.

Електронна бібліотека – документальна автоматизована інформаційна система, в якій документи (статті, монографії, звіти, реферати) зберігаються, зазвичай, у повнотекстовому вигляді на електронних машинних носіях і можуть надаватися користувачам відповідно до їхніх запитів, через телекомунікаційні мережі.

«Журавель» (журн.) – використовуваний у студійному павільйоні рухомий штатив, що має подібну до колодязного журавля довгу жердину з мікрофоном на кінці.

Знімальна група – творча бригада на телебаченні, яка забезпечує знімання фільму, нарису чи репортажу. До неї переважно належать редактор, режисер, оператор, освітлювач, адміністратор.

Інтернет-адикція (англ. *addiction* – згубна звичка) – хвороблива комп'ютерна залежність, зокрема від безкінечного перегляду матеріалів в електронній мережі Інтернет. Ця залежність потребує лікування, як і інші види.

Інтерфейс графічний (англ. *graphical interface* – графічне інтернет-обличчя) – візуальна частина операційної системи комп'ютерної програми чи будь-якого електронного ресурсу; його компоненти (піктограми, кнопки, значки, меню, списки й ін.) призначені для взаємодії між комп'ютером і користувачем.

Інфографіка (від лат. *informatio* – інформування, виклад і грец. *γραφω* – пишу) – візуальна подача інформації з метою унаочнення її сприйняття (дорожні знаки, інтерфейс мобільних телефонів); зробити її інтернаціональною (попереджувальні знаки, інтерфейс техніки); у візуальному вигляді представити складний текстовий матеріал великого обсягу, розшифрувати деталі події або вплинути на реципієнта. Інфографіка дає можливість сприймати й аналізувати великі обсяги інформації в організованій і зручній формі. Різновиди: діаграми, графіки, карти, таблиці, умовні знаки, зображення з перебільшеними деталями, комбіновані зображення (картодіаграма, сполучення фотографії і креслення).

Інфоекран – екран, розташований у людному місці, що має більші розміри, ніж домашні телевізори – до декількох десятків метрів у діагоналі. Мовлення на інфоекрані будується за принципом структурованих випусків мультимедійних історій (текст, відео, фото, вікторини та ін.).

«Консерва» (журналіст. *жарг.*) – радіо- або телевізійна передача, яка транслюється в ефір у запису, а не наживо. Зрідка (журналісти у відпустках чи занедужали, технологічні збої), студія вдається до трансляції в ефір «консерв». Слід не плутати із програмами, які за задумом необхідно попередньо записувати.

Модем (англ. *modern* – модулятор, демодулятор, від лат. *modulator* – той, що дотримується ритму) – пристрій для зв'язку між засобами опрацювання інформації. За його допомогою з персонального комп'ютера користувач потрапляє в мережу Інтернет, отримує електронну пошту тощо.

«Наїзд» – плавне наближення в кадрі до об'єкта, поступове збільшення масштабу його зображення без порушення різкості; забезпечують за допомогою трансфокатора.

«Наплив» – ефект переходу від одного кадру до іншого, коли перше зображення поступово блідне, зникає, а нове щораз яскравіше проступає.

Нетикет (англ. *net* – сітка і франц. *etiquette*; від лат. *ethica* – звичай) – загальноприйняті правила поведінки в Інтернеті.

Ньюзрум (англ. *newsroom* – кімната новин) – приміщення на радіо-чи телевізійному каналі, в якому збираються та опрацьовуються оперативні інформаційні повідомлення, з якого вони передаються за допомогою технічних засобів у студії для транслявання до споживачів новин.

Об'єктив – оптична система, призначена для одержання автентичного зображення на відеоплівці або безпосередньо на телеекрані. О. поділяють на три групи: нормальні, ширококутні і довгофокусні.

Онлайн (англ. *online* – на лінії, на зв'язку) – режим мовлення «в реальному часі». Наразі це поняття часто асоціюється з Інтернетом.

Оператор – рольова спеціалізація у телевізійній журналістиці, журналіст, який показує глядачам новину за допомогою зображення, реальної картини з місця події та звуку, забезпечує інформацію синхронно (цитатами з прямої мови учасників події).

Павільйон – приміщення на телестудії для відеозапису, звукозапису або прямого передання в ефір телевізійної програми, у якому є передавальні телекамери, мікрофони, освітлювальні прилади, пристосування для підвішування декорацій, відеоконтрольні пристрої, засоби сигналізації, зв'язку і звукового контролю.

Панорама – творчий прийом, який полягає у зміні напрямку оптичної осі об'єктива під час зйомки. Різновиди: вертикальна, горизонтальна, діагональна.

Переходи – прийоми зв'язку між теле-, відеокадрами: витіснення, затемнення, наплив, подвійна експозиція, сковзання, розфокусування та ін.

Підводка – особливий прийом організації матеріалів радіо- і телепередач, що дозволяє органічно переходити від однієї теми до іншої. На телебаченні: це слова ведучого, що передують сюжету або пов'язують його з попереднім; на радіо: спосіб підведення слухача до озвучування основного матеріалу; у газетній журналістиці: те саме, що й вріз, врізка. Текстову підводку розміщують на інтернет-сайтах паперових видань, теле-й радіомовників перед вікнами з командою «Читати далі» або «Переглянути».

Подкаст (англ. *podcasting*, від *pod* і *broadcasting* – радіомовлення) – викладений в інтернет-журналістиці аудіо- або аудіовізуальний файл. Розрізняють аудіоподкасти і відеоподкасти.

Пошуковий індекс – база пошукової системи, що містить документи та їхні параметри, створена для зберігання документів мережі Інтернет та пошуку в ній за ключовими словами.

Пошукова система – програма, яка допомагає здійснювати пошук інформації за індексами або ключовими словами в мережі Інтернет. Найпоширеніші пошукові механізми: Google, Lycos, AltaVista, Yahoo.

Правило «вісімки» – одне з правил зйомки на телебаченні сцени (де дві особи спілкуються один із одним), під час якої камера не повинна перетинати уявну лінію взаємодії цих осіб.

«Правило ножиць» – спосіб побудови інформаційного матеріалу, що передбачає його виклад у таких реченнях, які від кінця до заголовка можна «відрізати», зберігаючи основний зміст повідомлення.

Правило «перевернутої піраміди» – принцип підготовки інформаційних матеріалів, який полягає в розташуванні фактів у повідомленні від найголовнішого до менш важливого і другорядного: головний факт подається в першому абзаці, аргументи на його підтвердження – в другому, інформація, що його пояснює, – у наступному.

Правка – процес поліпшення тексту шляхом внесення в нього необхідних для розвитку теми додатків і уточнень, виправлення граматичних і стилістичних помилок. Різновиди: авторська, редакторська, літературна, видавнича, повторна та ін.

Прихована зйомка – спосіб збирання зображального телематеріалу, при якому об'єкти зйомки не здогадуються про те, що їх знімають. Портативні розміри сучасної техніки дають змогу вмонтовувати приховану камеру в одяг, прикраси тощо.

«Проїзд» – один із видів рухомого знімання (так званий тревелінг), що його характеризує незмінність кута між оптичною віссю об'єктива камери і площиною предмета. Те само, що тревелінг.

Ракурс – логічно і композиційно виправданий зображальний прийом операторського мистецтва, що полягає у нахилі оптичної осі об'єктива камери при зйомці, як один із способів передавання на двомірній обмеженій площині нескінченність простору. Його різновиди: верхній, нижній (відповідно куту зйомки), фронтальний, бічний (за місцем розташування камери щодо об'єкту).

Розкадровка – ілюстраційний монтажний аркуш телевізійної програми (або телефільму) із зазначенням епізодів сюжету, переліком дійових осіб, запитаннями чи репліками ведучого і передбачуваним хрометражем відповідей.

Сайт (англ. *site* – місце перебування) – сторінка для викладення інформації в Інтернеті з визначеною адресою, за якою її можуть розшукати користувачі.

Синхронізація (грец. *sinchronos* – одночасно) – приведення двох чи кількох змінюваних процесів до точної взаємодії і відповідності, збігання в часі потрібних епізодів. На радіо: шумів, музики з голосом диктора; на телебаченні: зображення і звуку (закадрового озвучування).

Скайп (англ. *skype* – картинка, що відображає небо) – сучасний телекомунікаційний засіб; мінітелекамера, що встановлюється над монітором комп'ютера і дає змогу співрозмовникам у режимі реального часу (у чаті) бачити один одного під час спілкування.

«Сковзання» («змазування») – операторський прийом переходу від одного кадру до іншого з метою виокремити якусь зміну: об'єктив камери раптово залишає об'єкт, на який був спрямований, швидко панорамує, спиняється на нейтральному фоні, після чого з'являється новий кадр.

Соціальна мережа – інтерактивний сайт, автоматизоване соціальне середовищем, що надає групі користувачів можливості спілкуватися, об'єднуватися на підставі спільних інтересів, знаходити однодумців, планувати і розробляти спільні позиції та дії. Першою такою мережею вважається Classmates.com, кота заснована у США в 1995 р. Найбільш популярними в Україні вважаються соціальні мережі «ВКонтакте», «Однокласники», Facebook.

Спецефекти – виконані за допомогою спеціального електронного блока та комп'ютера розгортання чи згортання телеекранної шторки, різноманітні фігурні врізки, відбивки, інші специфічні переходи між кадрами, сюжетами.

«Стъоб» – відповідний стиль у журналістиці, літературі, живописі, кіні: блазнювально-блюзнірська, шалапутно-агресивна, часом анекдотична манера мислення, спілкування, ставлення до чого-небудь/ кого-небудь,

Тракт – на телебаченні весь шлях, який проходять сигнали зображення і звуку від передавальної камери й мікрофона до виходу лінійного підсилювача апаратно-студійного блоку. Також термін використовують на позначення репетиції перед прямим ефіром.

Трансфокатор – оптичний додаток до об'єктива відео-, телекамери, який дає змогу плавно змінювати масштаб зображення об'єкта без порушення різкості («наїзд» чи «від'їзд» трансфокатором).

Трафік (англ. *Traffic* – рух, транспорт, торгівля) – обсяг інформації (в байтах), що надходить на комп'ютер з мережі і виходить із нього в мережу. Розрізняють вхідний і вихідний трафіки.

Тюнер (англ. *tune* – той, що настроює) – радіоприймальний пристрій, що забезпечує точне налаштування на потрібну довжину хвилі.

Флеш (англ. *flash* – спалах) – коротке попереднє повідомлення в ефірній журналістиці, що надійшло до редакції в останню хвилину перед випуском новин.

Флуд (англ. *Flood* – приплив, повінь) – активно поширювані комунікатором в Інтернеті повідомлення (часто у великих обсягах), які не містять жодної нової чи корисної інформації, тобто марнослов'я. На форумах флудом називають будь-яке повідомлення, що не стосується теми форуму.

Фон (грец. *phone* – звук, голос) – музика або шуми, на тлі яких розгортається основний сюжет радіо- чи телепередачі; музику використовують для посилення естетичного впливу, шуми – для досягнення ефекту присутності. Фон (телевізійний) – те саме, що й тло.

Хромакей (*chromakey*) – це зелений екран; колірна ріпроекція, фон для кіно або відеозйомок.

Центральна апаратна – головна комутаційно-розподільна та контрольна ланка телецентру, що виконує перемикування і з'єднання різних об'єктів апаратно-студійного комплексу.

Навчальне видання
(українською мовою)

Тернова Алла Іллівна
Рогова Тетяна Арнольдівна

**СТУДІЙНИЙ ПРАКТИКУМ. КОМП'ЮТЕРНІ ОСНОВИ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Навчально-методичний посібник
для студентів освітньої програми «Журналістика»
спеціальності 061 «Журналістика»
денної та заочної форм навчання

Рецензент *Н. В. Романюк*
Відповідальний за випуск *Ю. В. Любченко*
Коректори *А. І. Тернова, Т. А. Рогова*